

Uj rejtvény

Közlök: Stern Jenő és Mihály (Nagyvárad)

ל	a melegét nem tűri
ר	hagadában említve lesz
ח	világteremtés előtt
ב	purimkor nem mondják

A megfejtést a jobb és baloldali kockák adják meg

Pályázatok

בעל תפלה יפה עם קול ערב ונעים ומוהל אומן יישי מרים וחי' נתבקש לקבלה בניה"מ מחויקי תורה דק"ק מאקא תע"א. החמישים לקבל משרה זו יסנו אל ראש הברוא

Bráver Izsák, Makó

A NYIRTASSI ORTH. IZR. HITKÖZSÉGNÉL mindenben képesített előimádkozó-metsző felvétetik. Fizetés megegyezés szerint. Próbára költséget nem térítünk.

Hük. előjáróság.

Kivételes **alkalmi vásár** **edényekben. Üveg és porcellán áruk, zománcedények** nagy választékban. :: Viszonteladási árban kaphatók:

Morgenstern Jakob

Viktória" edényáruházában
udapest, Klauzál-utca 24
lejtes zománcedény kilója 2 pengő.
Szombatoss zárva

ארטה-áruk viszonteladók részére.

budapesti orth. rabbi felügyelete alatt készült szilva párolt 90-es, 5 kgr. és 12½ kgr-os ládákban; **burgonyaliszt** la gyármány; **petsav** la mindenféle csomagolásban; **Boons Cacao** és minden észáchi fűszerárú a legolcsóbb árban kapható. Országosan elismert, legmegbízhatóbb.

Amszel Simon Budapest, VII., Dob-utca 31. szám
Telefon: 35-6-0.

Orth. hechserrel ellátott **la שילביום** minden mennyiségben, üvegekben is, a legolcsóbb árban kapható Nagyobb vételnél **Kepes Albert szesződjében, Berettyóújfalun.** árendedmény.

Apró hirdetések

SZOMBATTARTÓ, 24 éves fiatal ember, alacsony, nősülne. „Üzlet-átvételhez vidéken” nyolcezer szükséges. Bélyeggel ellátott leveleket kiadó továbbit.

40 ÉVES 3 gyermekes özvegy **talmid-chóchom**, ügyes kereskedő, nőül venne özvegyet vagy idősebb leányt, kinek üzlete van. Jelige: „Tüchtig”.

HEIRAT. Ein in einer grösseren, schönen Provinzstadt wohnender älterer Herr, aus sehr achtbarer Familie, bekleidet Ehrenstelle, hat sehr gutes Einkommen, — sucht eine orthodoxe fromme, gesunde Person mit guten Tugenden und edlen Eigenschaften. Auch auf die äussere Erscheinung wird Gewicht gelegt. Strengste Discretion! Anträge wolle man unter Chiffre „17” an die Administration dieses Blattes senden.

ORTH. jó családból 25 éves, csinos, intelligens házas nevelésű leányomat férjhez adnám. Szép kelengye, 6000 pengő hozomány. Fixfizetésű, vagy egyéb egzisztenciával rendelkezők ajánlatát „Falusi életet is szeretem” jeligen a kiadó továbbit.

INTELLIGENS, vallásos fiamat, vallásos, jó családba benősíteni akarom. „Jó parthie” jeligére.

SZEDŐ-NYOMÓ, ki önállóan dolgozni tud küldje be ajánlatát kettős borítékban 20 fillér válaszbélyeggel „benősülés” jeligére a kiadóba. Csakis volt jesivabócherek ajánlatai jöhetnek figyelembe.

—2 SZÉFER TÓRÁT, jókarban, venne kisebb vidéki hitközség. Ajánlatokat Deutsch Manó rabbi ur, Balassagyarmat, szivességéből fogad.

INTELLIGENS **benóra** benősülhet, vidéki nagyobb gabonakereskedésbe, hozományval. Levelek „Bizalom” jeligére.

GYERMEKEK mellé kerestetik szigoruan orthodox házból való leány, aki háztartásban is segítkezik. Rombach u. 11. I. 18

40 ÉVES önálló özvegy ember, ki hosszabb ideig faüzletben volt alkalmazva, alkalmazást keres, ebben a minőségben, vagy mint **gemore tajszelesa-melamed**. „Alkalmazás” jelige.

BETEVO FALATJA SINCS özv. öreg, 5 beteg gyermekével sánylóddó vallásos zsidóasszonynak. Könyörög némi segítségért „Peszáchra adjanak” jeligen.

HÁZTARTÁS VEZETÉSÉT, gyermekek mellett is vállalja jól főző, varni tudó, zsidó asszony. „Perfekt” jelige.

SZIGORUAN ORTH. HÁZHOZ jobb családból való, intelligens fiatal leány, elmenne 2—3 gyermekhez, vagy háztartásba, ahol cseléd van. Főzni varmi tud. „Jó bánásmód” jeligére, **Békéscsaba** Poste restante.

VILÁGTALAN 4 GYERMEKES APA, legremesebb nyomorban, kéri nemesszívű hitsorsosait támogatásra. „Világtalan” jelige.

SZERENY IGENYŰ komoly fiatal embert keresek pénztárnok-könyvelői minőségben. Fried Ignácné fűszernagykereskedése, Mezőkövesd.

SZIGORUAN orthodox házba megbízható szakácsnő azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban.

natur és doboz sajtok, valamint az összes sajtkülönlegességek állandóan a legjobb minőségben kaphatók a

Viktória Sajtgyárnál ÖLBŐ, Vas megye

Együttal felhívjuk a n é közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „chümrek” betartásával a **Chaszam Szejfer** előírása szerint készülnek.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET.
Budapest, VII., Bethlen-utca 33.

ארטה. כשר של סםם
a, burgonyaliszt, ecetsav és az összes fűszerárú, valódi szilvórium kék szilvából **legolcsóbb és legmegbízhatóbb** **PAPPER DEZSÓ, Budapest, Dob-utca 19. Telefon: 34-5-30** Kicsinyben!

Peszáchi szám

Budapest, 1932. április 20.
5692 Niszon 14.

60 fillér

VIII. évfolyam 15—16. sz.

אללגע מיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Kalföldre 25 P.)

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Óbudai

Freudiger Ábrahám: זמן חרותנו

Szabadságunk idejének (*semán chérúszénú*) nevezzük ájtatos imáinkban a beköszöntő ünnepet, mely a legelső ünnep volt őseinknek és a legelső helyet foglalja el szent ünnepeink sorában. „*Berajs kol majdajsz niszészó Peszách*”. Jelentőségében is legelső. Ekkor nyílt meg őseink számára a szabadság paradicsomába vezető „*peszách*” (bejárat), ekkor tárult fel előttük a boldogulás kapuja és az addig bilincsekben szenvedő rabszolgaseg, mint szabad közösség vonult a világtörténelem színpadára, hogy a Mindenhatótól neki kijelölt hivatása teljesítésére törekedjék.

Leomlott az embert lealázó pogányság egyiptomi bástyája és Izráelnek elébe ragyogott a díszkapu a felírással: *Szabadság!*

Nem jellemző-e, hogy Izráel taná felé vezető út a rabszolgaságból való megszabaduláson át vezet? S nem emlékeztetes-e, hogy előbb le kellett rázni őseinknek a rabszolgaszellemet, mielőtt éretté lettek arra a Tanra, amelyhez ma örvendő lélekkel ragaszkodunk?

De ennél a pontnál megnyilatkozik bizonyos oldalról az ellentét: „a vallás nem szabadságot, hanem megköttöttséget jelent”. Mintha hallanók a kishitűek kétkedéseit: „kényelmünknek széles országtúján nem-e ülteti a vallás az ő tilalomfáját? „Nem-e zavar meg bennünket szabadságunkban azzal, hogy megparancsolja nekünk: ezt tedd, vagy eltiltja nekünk: ezt ne tedd?” „Nem különös szabadság-e, amely az élet szabályozásában nyilatkozik meg?” „Egyiptom bilincsei lehullottak, de az a tilalom: *kemáaszé erecz miczrájim aser jesávtem boh laj szású* (ne cselekedjetez Egyiptomnak, ahol laktatok, módja szerint) nem tartalmaz-e új bilincseket?”

Eme ellentétre való feleletet megkapjuk a köv. bibliai versben: „*ki avódáj hém aser hajcászai ajzom méerecz miczrájim, laj jimochrü mimkeresz óved* — az én szolgálaim ók, akiket kiveztem Egyiptom országából s azért ne adassanak el rabszolga gyandánt”. A Tóra hirdeti tehát: I'ten szolgálai nem lehetnek egyszersmind emberek szolgálai, sorsnak rabszolgái; aki I'tennek szolgálja, az csak szabad ember lehet. De ez a szabadság nem a hatalomból áll, amelynek alapján mindent meg lehet tenni. *Valóban szabad embernek* csak az nevezhető, aki *önmagának* ura, aki legyürni képes saját indulatait! Mert vajjon *szabad ember volt-e Faraó*, akinek pillantásától emberek szabadsága s rabsága függött? Szabad volt-e Miczrájim kényura, aki majd oly kegyetlen volt, hogy gyermekeket gyilkoltatott, majd — lealázkodva mondta Majse és Árajznak: „*háávü báádi* — imádkozzatok érettem”? Egyfelől dacosan hitetlen, a fennhéjázó szavakig: „*laj jodáti esz Hasém* — nem ismerem I'tent”; másrésztől összetörve lealázkodik s saját maga bevallja „*chótózi hapoám, Hasém haczádik, vááni veámi horsoim* — vétkeztem ezuttal, I'ten az igazságos, de én és népem a gonoszok”. Nos, *szabad volt-e Faraó? Nem!* Ura volt másoknak, de *önmagának nem!*

Épígy van telve a mai társadalom oly emberekkel, akik külsőleg szabadok, belsőleg rabok; akik a szabadság *külsőségei*, de nem a *lényege felett* rendelkeznek. Láthatunk vagyonos embereket, akiknek a vagyonuk nem tulajdonuk, hanem *ók a vagyonuknak a tulajdonai, rabszolgái*. Mások viszont az érzékiség rabjai s amikor bebeszél maguknak, hogy szabadok, *lenge nádszálként dobálja őket ide-oda a*

vágy. — Mi tehát a szabadság kelleke? Valódi szabadság — a vágyak helyett — az *akarati* képességével kezdődik! Aki vágyakozik, vágyai tárgyával szemben elveszti aktivitását. Nem ő a cselekvő, hanem a tárgyak. Másként az *akarmi* képes ember! Aki urrá lesz a tárgyak felett! Aki megvalósítani igyekszik az első emberpárnak kinyilatkoztatott szent ígét: „*ür'dü*... — legyetek urrá” a dolgokon! De mi idézheti elő az erkölcsi akaratot? Ezt csak a vallás képezheti, az ő elrendelő és tiltó előírásaival. „*En loch ben chajrin, elő mi seajszeék betajróh*” — igazán szabad csak az, aki a vallás tanáival foglalkozik, s aki e tanokat követi. Aki tehát nem akar szenvedélyeinek, saját énjének rabja lenni, aki meg akar szabadulni az élet ingatagságaitól s ezektől gyermekeit megóvni óhajtja: az tanulja a vallást és kövesse magasztos tanait; ragaszkodjék a Tóra útjaihoz, melyek kellemséggel telítik meg az életet viszontagságiban. (*Deróchehó daréké najám.*)

Egy király — mondja a legenda — várost akart alapítani, de emberei mocsaras és vizes talajra akadtak, akárhohol ástak. Erre a király köves talajt vett észre s azt mondta: „itt alapítom meg a várost”. Így volt Izráellel. Egyiptomi kötöttségei közepette nyerte ő el az ő sziklakeménységét s szilárságát, amelyet az évezredek vízei fenyegettek ugyan, de el nem sodorhattak.

Véssünk mi is ilyen szilárd alapot gyermekeink szívébe, a szent Tan tanulása s törvényeinek megőrzése által! Azzal, hogy „ezt tedd” s hogy „ezt ne tedd”! Ekkor leszünk csak igazán szabadok, s fogunk tantúságot adni arról, hogy megértettük: mire int a szabadság ünnepe, a *semán chérúszénú!*

Az orthodoxia problémái

Írta: Róthberger Béla, Nyirbátor.

A magyar orthodoxia problémáiról már számtalan cikket hozott a Zs. U. Azonban érdekes és értékes voltukkal sem eredményeztek sajnos mást, mint újabb cikksorozatot. Nincs tehát sok értelme az ezügyben való felszólalásnak. Olvasván azonban a sok buzgó munkálkodásról, ami külföldön e téren történik, elszorul az ember szíve, ha az itteni sivár állapotokra gondol és kénytelen szólni. Most a hallgatás vétek. *Fsz ledábér*, mert itt van az *ess láá-szajsz*, itt a cselekvés ideje.

Az orthodoxia sok-sok problémái közül kiragadjuk csak az orthodoxiának a Zs. U. által állandóan felszínre tartott három életbevágó kérdését: *sábosz*, *jesiva* és *chizük-hádov*.

Sábosz. Olvasva a Zs. U. egyik jó-multrori jelentését, hogy a kis Ausztria csekély számú orthodoxiája mily fényes eredményeket ért el e téren, kell hogy lelkiismereti furdalásokat érezzünk és kérdezzük: mit csináltunk mi? Ausztriában 481 szombattartónak szereztek állást, ezenkívül új munkas kereseti alkalmakat is teremtettek és sok egyéb üdvöset és hasznosat alkottak. Hány száz és száz állásnélküli szombattartó van nálunk! Ki tudja, hány lesz közületek az *éhség* és *nyomortól gyötörve*? S hány lesz közülük — nem tudván a kísértésnek ellentálni — *mechállél-sábosz*? Vajjon kit terhel ez a felelősség? Nem volna-e nálunk is szükségük a szombattartó iparosoknak és kereskedőknek, hogy erős propagandát fejtsenek ki a pártolásuk érdekében? Talán lehetne valamit tenni a vasárnapi munkaszünet módosítása és a szombati hetivásárok elhalasztása érdekében is!

Jesiva. A jesiva-probléma megoldására megalkotta ugyan a magyar orthodoxia az Orsz. Tomché Jesivósa

Egyesületet. Megalkotta, de sajnos csak gyengén támogatja. Szlovenszko-ban a hitközségek, Chevra-Kadisák, az Orth. Közp. Iroda és egyéb testületek állandó szubvenciójukkal támogatják az ottani, a magyar mintá utáni alakult „*Machziké Hajesivószet*.” A nemrég megtartott erdélyi orth. konferencia szintén elhatározta, hogy az Orth. Közp. Iroda a jövedelmének 1/4-ét az ottani Tomché Jesivósz-nak utalja és alakulnak Erdélyben T. J.-helycsoportok is mindenfelé. Nálunk pedig a T. J. 12 évi bámulatos heroikus munkája után, melynek a jesivák renaissance-sza köszönhető, még mindig vannak *hitközségek az országban, ahol a T. J.-nek nincs még helyi csoportja*. (Helyben, hála a főbbink és előjáróságunk buzgólkodásának a T. J. helycsoportja évek óta szépen működik.) Es még mindig sok ismeretes és ismeretlen akadállyal kell a T. J.-nek megküzdnie. *Es most, hogy mindezek és a súlyos gazdasági helyzet folytán a jesivák látogatása erősen csökkent és jövőjük sajnos bizonytalan, vajjon ki felelős a „*veszendő lelkekért*”? Mondhatjuk-e: „*Jodénü laj sofehü ess hadom házeh?*” Mondhatjuk-e: „*la j potárnühü b' laj mózan?*”? *Sa'nos nem!**

Chizük-hádovsz. Mily lélekemelő olvasni (Zs. U. f. é. 4. sz.) a lengyelországi zsidóság ilyenmü munkahalmazát: gondoskodás mikvékről, mikvédíjak megállapítása a legminimálisabbra, felekezeti anyakönyvek vezetése, leánynevelés, tfilinügy, nyomatott könyvek (szidür stb.) ellenőrzése, hitelszövetkezetek, dekoltázs- strand- és tényüzés elleni harc. És mi történik nálunk? Vannak ugyan Machziké Hádovsz egyesületeink, magasztos programmal és fényes multtal. *Miért vannak azonban ezek télenlégre kárhozatva?*

Vagy talán csak Lengyelországban van mit javítani és erősíteni, nálunk azonban minden rendben van? Miért nem tudunk p. o. legalább azon — az ország összes orth. rabbijai által elfogadott — régi *l'kónóhnak*, hogy peszáchsi szesz italokra csak vallásilag megbízható cég kaphat *hechsert*, érvényt szerezni? Szép, ünepélyes keretekben reorganizáltak egyes M. H.-t, de ez a zztán már majdnem ki is merült a működésük.

Nehéz idöket élünk. Aggódo szívvel kell, hogy gondoskodjunk az orthodoxia jövőjéről. *Tenni, cselekedni kell! És azonnal!* Meg akarjuk tényleg menteni az orthodoxiát gyermekeink részére? Valóban meg akarjuk oldani égető problémáit? Meg van adva a mód. Meg vannak a tartalomteljes keretek hozzá.

Itt van a „T. J.” *Tartsa minden hitközség, egyesület, testület és minden egyes zsidó legszentebb kötelességének a T. J.-t havi járulékkal támogatni, amint ezt az ország rabbijainak 5688. évi határozata előírja*. Kellő támogatás mellett ezen lankadatlanul és céltudatosan dolgozó egyesület a jesivák összes problémáit meg fogja oldani.

Itt vannak a „M. H.” *Egyesületek*. Támogassuk őket *keföen, erővel süeg s anyagilag*. Váljunk mindnyájan munkatársaivá, úgy megtudnak majd azok is felelni összes vállalt kötelezettségeiknek.

Összetartással és munkával minden keresztülvihető. Vegyen mindenki részt a munkában és az orthodoxia problémái meg vannak oldva. Nagyon méltót, maradandót, nem szétforgácsolt, hanem *csakis egyesült erővel* lehet alkotni. Erősítsük meg tehát a már meglévőt egyesült erővel, így fejleszthetünk azután abból még szébbet, még jobbat is. Itt a zsidó szabadság-ünnep. Szabadság — töratanulást és tóraéletet jelent. „*En loch ben chajrin eloh mi seajszeék betajroh.*”

A beköszöntő peszáchot akkor ünnepejjük igazán és méltón, *„veze lechó hóajsz”*, ha szent vallásunk megtartásáról és tovább plántálásáról kellően gondoskodunk „*behajszichó ess hoom mimicrájim, távdür ess Hoelcjkim.*”

Fel tehát a munkára! Az azonnali munkára. És a *hágódó* szavaival szönlunk esdve mindenkéhez, akit megillet: *Rábajszénü! higüá z'mán ...!* Itt a tizenkettedik óra!

Fischer Fülöp Vissza a מצה-hoz!

sárospataki főrabbi:

A főrabbi *sábosz*hagódaji-beszédéből Peszáchim trakt 5. lapján: „*Dóvor hágajrém lemómajn kemómajn dóme.*” „*Seloch i áttó raj'e...* — a te chómecodat nem szabad látnod, de a másokét (nem zsidókét) láthatod.”

A zsidóságban a *chóméca* vagy *szejajr* (kovász, illetve kovász) ősrégi idők óta szimbóluma a *jécer horúnak*, a szenvedélyek, az ösztönök erjedésének: „*Ümi meakév? Szejajr sebeszó!*” Az erjedés, a forrongás, az önnönakarát és indulatok megfékezésére szolgál magasabb korlátokat ismerni és elismerni nem akaró hátorgás megkivánás, törekvés, — ez valóban a forrása minden rossznak, hibának, bűnnek! A *máco*, a kovászatlan kenyér feképe az erjedés, forrongás, minden magyabb vallási és ethikai korlátozásokon való túlszempengés megakadályozása. Ak. A *máco* jelképezi, hogy az emberi közösség és élvkeresés chóméceje elé mint élő tilalom: mered az iteni törvényből kiáradó „*Elög és ne tovább!*” — szózatnak nézője.

Tehát „*Tásbiszü szejajr mibóle kem!*” Ki kovásznak a ti házirakból I ráel! Tenedd Izráel! nem szabad ideglen, a Tóréban kinyilatkoztatott tanokkal ellentétes világfelfogásnak és életmódnak tónolni. Neked Izráel! rendületlen kitartással kell

ragaszkodnod a te ősi hagyományában le-téteményezett hitelvekhez és világvégő-fogáshoz; s azoknak alapját kell neked egész életed templomát úgy egyéni, mint családi és társadalmi vonatkozásokban felépítened! A legkisebb chómécmorzsát is el kell távolítanod közeledből „*Chomé: bepeszách ószür bemásehü.*” A legkisebb foltnak sem szabad elékteleníteni az igazi zsidó életmódot ezüstként csillogó tükörlapját.

Ragaszkodj rendületlen szilárdsággal ősi hagyományaidhoz, de nem vagy köteles... sőt nem is szabad neked a te Hied, szent Tórád számára *erőszakosan, tüzzel és vassal* propagandát csinálni a testvéreid körében. Zsidó felfogás szerint nem tüzzel és vassal kell felépíteni az igazi hitörjesztés tiltárát, „mert mihelyt vasadat tüzzel emeled, megfertőzted azt!” Sok-sok, könnyetáztató és ártatlan vértől pirosló lapja a világtörténelem könyvének tanja és hirdeti, hogy sok-sok kárhozatt fakadt az erőszakos hittérítésekéből. De Izráel történelmének lapjait nem szennyezi be ilyen folt. S minden bizonnal csak sajnalraméltó kisiklás az, midön egy modern rabbi kinek lelkesedését és buzgólkodását Izráel érdekeinek szolgálatában különben kétségbevonni nem akarjuk, néhány hónapja, ez előtt egy költeményt jelentett meg egy igen el-

terjedt napilapban, (M. H. 1932. jan. 23. „Ketten találkoztak...” Irta K. A.) — mely szerint a zsidóság papjai is csak akiáltással változtatták a jelszót: „szeretet a I'ten!”

Ezen állítás nem felel meg a történelmi tényeknek és súlyosan vét a valóság ellen! Izráel előtt mindenkoron *Élijohá* a létárak látománya lebegett vezérlő csillag gyanánt, hogy nem a tüzes tergetegbet, hanem enyhe szellő fuvallatában nyilatkozik meg az I'ten. A zsidóságnak ebbeli felfogását leggyönyörűbben a köv. kéző mi-trási mondással lehetséges kifejezésre jutni: Midön Salamon király bevittette a frigyládát a szentélybe, akkor a templom falait borító cédrusfából való táblázat nedveség hatotta át és az gyümölcsöt termelt, mint írva van: „*seszüm bevéssá Hó-én...* — beleplántálva I'ten házába, I'tenünknek udvaraiban kivirulnak”. Igenis, foitvatosan gyümölcsöt termeltek és ellátást nyújtottak a papi ifjaknak (*Midrás Tálpiot*).

Abban a szentélyben, abban az emberi életben és társadalomban, melyben I'ten frigyládája lakik, melyben igazi I'tenismeret és vallásosság honol, önmagától kell kivirulni a lelki nemesség, a szívbeli jóság, az élet megszentelése égi gyümölcsöknek. Gyümölcseről ismerik meg a fát. S az ilyen eredményeknek maguknak kell meggyermesíteni a szívet és lelketeket ama üdvöztözö tényező számára, melyből fakadtak. S a papi ifjaknak is, hogyha akadnak rájuk: gó lel-

Mosni, surolni...
nem fáradtság többé!

A VIM könnyűszerrel tisztít mindent a háztartásban. A VIM kiadós és kíméletes. Kevés munkával ragyog minden a tisztaságtól. Nyugodtan használhatja, mert a VIM összetétele megfelel a rituális előírásoknak.

VIM

rituális háztartásban nélkülözhetetlen.

של פסח
HUSVÉTI ÁRUT
ez évben ismét készít az ismert kitünő minőségben, szigorúan rituális előírás szerint
Schreiber Simon,
az egri főtiszt. főrabbi ut. felügyelete alatt
FRANCK HENRIK FIAI R. T.
Iroda: Budapest, I., Budafoki-út 64. szám
Levél cím: Budapest 113. Postafiók 5 • Telefon: 68-8-44, 68-8-45

kek kik az általuk felismert vallás igazságok számára szeretnék az egész emberiséget meghódítani, — nekik is miadenekelett arra kell gondolni, hogy a frigyvadászat az emberi élet szentélyébe való bevonása által termelt gyümölcsnek, létrehozott eredményeknek van legnagyobb hódító és terítő ereje... Tehát Izrael a Tórájában liktető iteni erőre bízza, hogy az megnyerje magának az emberiséget. Hogy a Tórából kiéradó iteni igazság maga írta ki egyre jobban a rosszat az emberi kebelből, és plántáljon beléje jót és itenit!

De másrészt az a társulati tétel is érvényes: „Te azt hihetnéd, hogy megőrzésre vehessen chómecet idgenektől, ezért nagyon megmondva: „*laj jimócé!*” Ne találtsék kovászosa a ti hátaidokban!”

Ha mi nem is oktroáljuk a mi vallási hitelveinket, más felekezettel, de épp oly távol legyen tőlünk az, hogy mi idegenből importáljunk hitványokat a mi körünkbe. Nekünk tisztában kell lennünk avval a letagadhatatlan tényekkel, hogy a mi ősi Tóránkban merített tanítások képezik az összes monoteistákus vallások alapját, javát-savát! Hogy tehát dőre balgaságot követ el az, ki a szomszédában keresi azt, ami a szomszéd, is az ő ősi szentélyéből került oda!

Igaza van a *Pené Jisúá*-nak, ki azt fejtegeti, hogy *zsidó emberársunkku ekkor is fennáll a „tásbiszú szeajr mibotéchem!”* az ő kovászosa eltakarításának kötelessége a mi házainkból, Izrael házából, hogyha nem is vállaltunk külön „*chrajuze*”-t, felelősséget annak megőrzéséért. Mert erre nézve már *ezredek* óta generális felelősség állalásunk van! Ott a Szináj tövénél vállaltuk azt a felelősséget! „*Arévim jisroél ze boze!*” Tehát, hogyha úgy tapasztaljuk, hogy megítélt zsidó testvérek *intézményesen* is beakarnak csempészni idegen kovászt Izrael házába, más vallásoknak szent napjaival vagy intézményeivel akarják helyettesíteni a mi ősi szent *sábo*s napunkat vagy egyéb intézményeinket: akkor reánk mennydörgő szózáttal kell odakeltnünk: *ásbiszú szeajr mibotéchem!* Ki avve! az idegen anyaggal Izrael házából! Mert más-különbön úgy kell veletek elbánni, miként elbántak a próféták megítélt kortársakkal, a Makkabeusok a hellenistákkal, a perusim a szaduceusokkal, a rabbaniták a karaitákkal, miként elbántak a sabbataisták és frankistákkal! Teljesen kirekesztették őket Izrael közösségéből!...

Tehát vissza a *máczó*-hoz, az iteni Tórá-törvénynek való alárendelés eme örök szim-bólumához!

Orth. hechserrel ellátott **la** **szilvórium** minden mennyiségben, üvegekben is, a legolcsóbb áron kapható Nagyobb vételnél **Kepes Albert** szeszifőzdéjében, **Berettyóújfalun** árengedmény.

A katonák peszáchí szabadságolása

Az Orth. Központi Iroda, mint minden évben, ez évben is kérte a honvédelmi minisztériumtól az izraelita vallású katonák részére a peszách ünnep alatt a laktanyán kívüli étkezés engedélyezését és a szolgálatmentesség megadását. A honvédelmi minisztérium ezt a *Honvédségi Közlöny* március hó 15-iki számában is elrendelte.

A rendelkezés szerint az *isz. szállású katonáknak — amennyiben azt a szolgálati és létszámviszonyok megengedik az áprilisi ünnepek alkalmával szolgálatmentességet és a közétkezés alóli felmentést kell adni az alábbiak szerint:*

a) szolgálatmentesség: április 20-án 19 órától április 23-án 21 óráig és április 26-án 19 órától április 28-án 21 óráig.

b) közétkezés alóli felmentés: április 20-án 19 órától április 28-án 21 óráig.

Az előző évekkel szemben, amikor a hitközségek saját költségvetésük terhére látták el peszáchí étkezéssel a zsidó katonákat: ez évben a hitközségek súlyos viszonyai miatt nem képtelnek merültek fel. Több helyről közölték az Irodával, hogy ez évben nem képesek a katonák peszáchí ellátását biztosítani. A kézre fizetett zold pedig erre elégtelen. Ebből az okból az Iroda újabb sürgős felterjesztéssel fordult a honvédelmi minisztériumhoz, hogy fenti kivételes indokra való tekintettel engedélyezzen a peszách-ünnepekre a rituális ételmezésre igényt tartó zsidó vallású katonáknak: *szabadságot*.

איסגעצייכענע שווערע ויסע נעברנס-וויינע כשר של פסח למחרון מן המחרון תחת השנתה הרב הגאון ראב"ד שלישיא דהר ונד ביא מור צו פאָלנענען פאָרענס-סריווען צו בעציעהען:

Visontai rizling . . . . . 40 fillér
Edes furm. neh. pecsenye 50 fillér
50 litertől kölcsönhordókban.
Régi évjáratú csemege-aszúbor, valóságos gyógybor P 1.60 literenként, cca 6 literes gratis demjomban, postán, utánvétellel.

STEINER EMIL bortermelő **GYÖNGYÖS.**
Budapeston az árut a MAVART házhoz szállítja. 100 l. felüli rendelésnél 4 fillér árengedmény.

A minisztérium ennek a kérelemnek helyt adott és a *Honvédségi Közlöny* e hó 15-iki száma közli a szabadságolási rendelkezést.

Szlovénzkóban és *Rusinszkóban* a pozsonyi orth. iroda felterjesztésére az illetékes hadügyminisztérium 1932. épr. 15-én kelt 18365—1/3 számú rendeletét megengedte, hogy a f. é. zsidó ünnepekre az összes zsidó katonai személyeknek — meny nyiben azt a szolgálati viszonyok megengedik — *szabadság*; illetve *szolva'at alól való mentesség* adható. A rituális ételmezésre vonatkozólag úgy szól a rendelet, hogy a *táppéna kiadható ott, ahol az isz. hitközség kötelezi magát ennek fejtésén az illető katonai személyek ellátására.* Majd felsorolja a rendelet a szabadságolás szempontjából az ünnepek tartamát:

Peszách: április 20 déli 12 órától április 22. este 8 óráig (itt megjegyzi, hogy április 23 *szombat*, melyapon a zsidóknak az utazás vallásilag tiltva van) és április 26. déli 12 órától április 28. este 8 óráig. Április 23, 24, 25, 26 félünnep.

Sovúajsz: június 9. d. u. 4 órától június 11. este 8 óráig.

Rajshásonó: szeptember 30. d. u. 4 — október 2. este 8.

Jajmkipür: október 9. déli 12 — október 10. este 8.

Szükajsz: október 14. d. u. 4 — október 16. este 8; október 21. d. u. 4 — október 23. este 8. Október 17, 18, 19, 20, 21 félünnep.

A nagyváradi Sasz-Chevra

mult vasárnap tartotta szokásos évi tisztújító közgyűlését. A közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz *Strasser Ignác* elnöknek az egyesület érdekében kifejtett 32 évi áldásos működéséért és örökös tisztelt elnöknek választja. *Fuchs Benjamin* főrabbi buzdító beszéde után megejtik a választást, amelynek eredménye: Ullmann József elnök, Weisz Farkas alelnök, Oppenheim Mór, Guttmann Jakab gondnokok, Spitzer Izrael pénztárnok, Grossmann Jenő ellenőr, Lebovits Adolf titkár, Ullmann M. Miklós könyvtáros. Elnöki székfoglaló és Pollák Mór egyleti rabbi beszéde után ért véget a gyűlés.

יצא לאור ספר שוית מחרשין ח"א מרהיב וכי אבדקק סעמיהאלי וצוקיל כולל מאתים וממשים חשוכות נחוצות הלכה למעשה. מחיר הספר 5 פענא וכל הרצה להשיגו יפנה על האדרים:

Özv. Grünfeld Simonné főrabbiné, Búdszentmihály.

ובמידת סלאחאקייא יפנו אל המול בן המחבר: **M. Grünfeld, Vysny-Svidnik**

בישיבה הרמה שאלאמטאריאן ויוד אים זאממער אייה נעלערנט ווערען: שיעור עיין סגויות, שיעור פשוט מס' סנהדרין, שיעור טפל מס' נדרים, אויה הלי תפילין, ויוד הלי בשר בחלב.

Sussmann rabbi: „Mint a rózsza a tuskék között...”

„Hájajm háze jajm beszajró hü vádnáchnü máchsim... úmzoónü ovajn — a hirdetésnek napja a mai nap s ha hallgatunk... vétket követünk el”.

A mai *háftajró* e szavai szólnak hozzánk *Sabosz* hagódajl napján. Ősrégi szokás szerint a „közlések”, az ígihirdetés napja ez, el kell mondani nyilvánosan oktatás s megszívlelés céljából a közelgő peszách törvényeit, rá kell mutatni az esetleg tapasztalt viszásságokra, „amelyeknek elhallgatásával vétket követnénk el”. (Amire szónok célzott, lapunk más helyén olvasható).

„*Kesajsánnó bën háchajchím, kén rájószi bën hábonajsz* — mint a rózsza a tövisék közt, úgy a barátnóm a leányok között”

Az *Énekek Éneke* (*Sirhasirim*) e szavában a Midras bölcsei a zsidóság *multját, jelenét és jövőjét* látják meg-rajzolván.

Rabbi Eliezer ugyanis az egyiptomi kiszabadulásra (a *multra*) értelmezi: mint a rózsza leszakítása a tövisék közül nehézségekkel jár, azonképen nehéz volt *Jisroél* (a rózsza) kiemelése Egyiptomból (a tuskék közül).

Rabbi Chanino szerint a gólüsza (a jelenre) vonatkozik: Amint a rózsza, ha tövisék közt van; ráfuj az északi szél, dél felé hajlik s a tuské szurja, — jó a déli szél, észak felé hajtja s a tövis megsebesíti, *de azért felfelé mutat növése*, — azonképen Izrael a gólüszbán. Bármennyi tuské, tövis megsebzí, *szíve felfelé irányul az ő mennyei Atyájához.*

Rabbi Ovín az *eljövendő* megváltásra magyarázza a hasonlatot: Szárazságban hervad a rózsza, ha harmat száll rá, felüdül, úgy van Izráellel: az elnyomatás szárazságában a hervatagság, lankadság tüneteit mutatja, de a *jövendőben* megvalósul a prófétai szó: „*ehje chátál lejiszroél, jifrách kásajsánnó* — harmatként felüditem Izráelt, virulni fog, mint a rózsza”.

A Midras bölcsei által interpretált háromféle magyarázatot vonultatja fel most a *hagadában* a főt. szónok a hallgatóság lelki szemei előtt. Az „*árba kajszausz*”, a négy serleg ürítése a *széder* estéken Izrael

— *A Sabosz-hagódajl drósóból* — multjáról, jelenéről s jövőjéről szól hoz-zánk...

Felemljük az első serleget s a *mult* legnagyobb eseményéről: a kiválasztottságunk lélekemelő gondolatáról (*aser bóchár bónu mikol om...*) s a szent parancsolatok által történt megszentelésünkről (*vekidónü bemiczavajszov*) emlékezünk. Mily magasztos gondolat! „*Mekadés jisroél vehazmanim!* I'ten bennünket szemelt s tüntetett ki, hogy megszenteljen az ő ünnepeivel! Valóban: „*kesajsánnó bën háchajchím*” — „kiemelet bennünket, mint a rózsát a tövisék közül”...

A második serleg mellett a gólüszoél, a *jelenről* beszélünk; az egyiptomi szenvedésekről, amelyeket folytatva látunk az évezredes gólüszbán. Az északi szél dél-felé taszította Izráelt, a déli észak felé; mindenképen meg lett sebesítve, de fennmaradt s I'ten felé mutat, azon módra... *mint a rózsza a tövisék között*...

Harmadszor üritjük a serleget a terített asztal mellett s eszünkbe jut a ma minden keserves küzdelme a falat kenyérért. Ha az életküzdelem mindenképen nehéz, akkor többszörösen az a zsidó ember számára. *Miczrajím* óta az volt a jelszó: „*hovó niszchákmó laj pen jirbé* — nosza, fogjunk ki rajta”, a zsidó volt minden elnyomás célpontja. De megvalósult az ige: „*vechászer jeánnu ajszaj kén jirbé* — amint elnyomták, úgy terjedt s megerősödött”. A létérti küzdelem nehézsége fokozza az illető lény képességeit. Bölcseink szerint: Amikor az első ember a reá kirótt büntetést („a föld tuskét s tövist fog teremni neked”) hallotta, könnybe lábadtak szemei s felsóhajtott: „én s teherhordó állatom egy jászolból fogok enni?” De amikor hallotta: „arod verejtékében eszed kenyeredet” megnyugodott. — Mi volt megnyugtatósnak oka? Az, hogy az életküzdelem nehézsége, fölényének tudatát ébresztette benne.

A *ma* szomorúságához tartozik, a zsidó ember életküzdelmének megnehezülése, de mégsem szabad, hogy a bajt még tetézze, a mások sorsa iránti közömbösség s eltoppultság. Nem szabad, hogy igaza legyen. annak a kesernyés beálltásnak, amely összefüggésbe hozza a széderen elhangzó mondást: „*kol dichfin jéssé vejéhajl* — aki éhes jöjjön és egyél”, a *má nistánó*-val. A ház gazdája mondja ugyanis az előbbi szép szavakat (esetleg bezárt ajtó

mögött) s akkor a fiu kérdezi: „*má nistáno* — miért különbözik ez az éjszaka más éjszakától” — mások a szegény embereket nem is szoktuk *beengedni*, s most *hívogatjuk* őket? Amire a felelet: „*Avodim hojinu...* szolgáló voltunk Faraónak”. „*Má Páraj gajzer véénaj mekájém*”, Faraó szólt, ígért, de nem tartotta... — s a hosszú szolgaság alatt *elsajátítottuk az ő szokásait*... A harmadik serleg a *jelen* küzdelmeire emlékeztet, de arra is, hogy nekünk, *Jisroél* fiainak mindenkor irgalmasoknak s jótékonyasági szeretetet gyakorlóknak kell lennünk.

A jelen szomorúsága után megtöltik a negyedik poharat s a magasztos *hallé*-val, valamint *nismász*-ima áhitatában a lélek egy magasb, még láthatatlan... de biztosra elvárando cél felé, a *jövendő* megváltás felé szárnyal... A *széder* elnekelletti velünk örömkönyvek között a gyönyörű fohászt: „*addir hü, jivne vészaj bekórajv* — óh, hatalmas I'ten, építsd fel szentéledet hamarosan!...” S tovább ájtatoskodunk: „*kászer zochinü leszadér ajszaj kén nizke lászajszaj*” — amint elrendeztük a *szédert*, óh, hadd érjük meg a peszách-áldozat bemutatását a szentélyben „*lesónó habóó biverúsólajim*” csakhamar Jeruzsálemben!... S oda adjuk magunkat a reménynek, hogy „*kesajsánnó bën háchajchím... ehje chátál lejiszroél jifrách kásajsánnó*”, a rózsza szirmait lankasztó tikkadtság után majdan eljö az üdítő harmat... A *jövendő* megváltásra érdemessé kell válnunk Tóra- és miczvagyakorlás utján, hogy „az Örökkévaló kegyelme harmatként hulljon Izráelre s virágozzék, mint a rózsza.”

הנוי מדיע בנה כי בעוהי אסחא פה קיק ליימאשון בריה אייר הבעיל ישיבה לבחורים, וחקבלו גם אותם אשר עדיין לא הניעו למדרגת הולכי שיעור הלומדים מעצמם והבחורים יקבלו אצלי ארוחה ומלון וכל הצטרכותם ואלמוד עמם בעצמי וכל היום יהיו תחת השנחתו, סדר הלימוד: חומש ורשימי נמרא ותוס' ומפרשים, שרע, אויה, ויוד וספרי מוסר. כשעה ידועה ביום ולכו לשאוח אויה צה תחת השנחתו. השלומי החדוש בער הכל 450 Kc. האכונה הרוצים בהדרגה בניהם כדרכי התורה והויאה וזכורם כמוקדם עדי ריה אייר הבעיל דיק דוד ויזוקאל הלוי וונגריין מורה הוראה בן הרהג'ה המפורסם האב"ד קיק פילעק שלישיא וחתן הרהג'ה מוהריים נליק שלישיא רב דהבחה השי"ם דקעומארק יעניא. Rabbiner D. Jungreis, Levoča (Slov.)

Kiváló minőségű pasztórizált, teljes konzerváló képességű **borecet** kapható: **LOWINGER SÁNDOR** kóser borecetzárában, **VÁC.**
Megjegyzés: Köztudomású, hogy a forgalomban levő szeszecet újabbán oly szeszéből készül, mely részben borpárlattal van keverve és így minden ecet „*chásás jájin nészech*” alá esik. Kóser borecetzárában mindenkinek lehetővé teszi, hogy azonos ár mellett teljesen megbízható ecetet fogyaszthasson. Egyedárusítókat, helyi ügynököket vidékre is keresek.

Fleischer Lipót Temesvár: Azüloi . . .

Vannak tanult, tehetséges emberek, akik a legmélyebb tudományok tanulásától sem riadnak vissza, ellenben nyomban csődött mondanak, ha *irnik* kell. Ezeknek ellenlábasaik azok, akik meg sem tudnak lenni irkálás nélkül és akiknek kitünő érzékük van az események, gondolatok és érzések megrogzítása iránt. Ha utóbbi tulajdonsággal egy oly ember van felruházva, akinek tapasztalatai, gondolatai és érzései érdemesek a feljegyzésre, úgy annak rendszerint sokat köszönhet az utókor.

Ilyen volt a híres *Rabbi Chaim József Dóvid Azüloi*, akit minden érdekelt és ami érdekeset látott, hallott, tapasztalt, olvasott, gondolt és érzett: mindent feljegyzett magának. Folyton írt, jegyzett, mindent átgurva saját jellemző egyénisége szerint.

Nyolcvan évet élt és így nem csoda, hogy 50 könyvet írt.

Könyvei közül a legérdekesebbek és legélelénkebbek az útleírásai. Ugyanis háromszor indult el szülőországából, Palesztinából, hogy a zsidó lakta világot bejárja és a szegény palesztinai zsidók számára adományokat gyűjtson, s útjairól naplót vezetett. De ép oly érdekesek apró moráltanításai is.

Pénzt gyűjteni — a legnemesebb célra is — általában nem könnyű dolog. De különösen nehéz lehetett az rabbi Azüloinak, aki nagy tudós, kutató és szent ember volt, ami csak növelte veleszületett érzékenységét. Ma persze az egész zsidóság elismeri őt mint nagy talmudtudóst, szentéletű kabbalistát és mint a legnagyobb halálbibliográfust, akinek bibliográfiai adatait a legmodernebb zsidó kutatók is nagy becsben tartanak és akinek csaknem mindegyik műve több kiadást ért el. Sőt privát levelezését is kiadta 5 év előtt, dr. Rosenberg ancónai főrabbi. De *életében*, különösen, amidőn vadidegen helyeken megjelent és a palesztinai szegények számára pénzt kért — bizony nem mindennűt és nem mindenki fogadta őt azon tisztelettel és

szeretettel, amely őt nagy tudása és szent életmódjánál fogva, megillette volna. Szomorúan panaszkolja pl., hogy a németországi *Hassfurt* városában a dúsgazdag rabbi Móse házában szállt meg szombatra, de a házigazda rossz néven vette, hogy oly sok cök-mókot hozott magával. Szerinte, aki utazik, annak elég egy öltöny és két ing.

Mert azon tény emagában, hogy az emberektől pénzt kért, máris elég volt ahhoz, hogy maga ellen a kritikát kiváltsa. Valóban, csak nagy tudásának, rendkívüli bölcsességének, önérzetes, de mégis szerény és tartózkodó magatartásának köszönhetette, hogy általában mégis megkülönböztetett tisztelettel és szeretettel ülvözöltek. hogy koronás fők fogadták, hogy magasrangú, keresztény egyházfők, akadémiai tagjai és más nem-zsidó tudósok órákhozat hallgatták, amint kérdéseikre válaszolt. Azon zsidó vezetőemberek pedig, akik elvtve durván bántak vele: valóban csak önmagukról állítottak ki szegénységi bizonyítványt.

Műsor-tanításai is azért oly nagyon értékesek, mert egy sokat tapasztalt, sokat tanult és sokat szenvedett, tisztalelkű ember tanácsai azok.

De ettől eltekintve is, van valami vonzó az ő apró, szerény *műsor*-feljegyzéseiben, amelyek úgy tűnnek, mintha nem is *másoknak*, hanem saját maga számára jegyezte volna fel azokat. És lehet, hogy ép azért, mert saját okulására, önfelnevelésére és önfelgyógyítására szánta azokat — leírásuk tehát a legtisztább és legszenzibb szándékkal történt — ép azért bírnak oly lenyűgöző hatással *másokra* is.

Néhány jellemző szemelvény Azüloinak *עבודת הקודש* című *műsor*-könyvéből:

— Vigyázzunk a *lelkünk*re, jobban, mint a *testünk*re. Én ezér: mielőtt ennénk, tanuljunk. ha bármily keveset is. Ne adjunk a testnek táplálé-

kot, amíg a lélek éltető eleméről nem gondoskodtunk.

— Igyekezzünk jótékonytágot gyakorolni, mert ez pótolja a hajdani áldozatok bemutatását. A jótékonytágot révén bűnbocsánatot nyerünk, még a nagy bűnökre is. De vigyázzunk, hogy jótetteink *titokban* maradjanak. Még kevésbé szabad jótékonytággunkkal dicsekedni: sőt, aki bármily, indirekt módon is előidézi, hogy jótékonytága nyilvánosságra kerüljön: ezért bűnhődni fog. A jótékonytággal való l'tenszolgáltatnak minden mellékgonddalattól mentesnek kell lennie.

— Legyünk elnézők azokkal szemben, akik nem viseltetnek velünk szemben kellő tisztelettel. Gondoljunk arra, hogy *mi* hányszor, de hányszor vétettünk Teremtőnkkel szemben. És mindezt jóvá kellene tennünk! De miképp? Önsanyargatással? Nem győzzük. Azért hát ne legyünk rigorózusak embertársainkkal szemben, ha személyünket nem veszik kellő figyelembe; legyünk elnézők velük szemben: így Teremtőnk is elnéző lesz velünk szemben. Ilyenmű magatartásunk többet ér az önsanyargatásnál.

— *Semőne eszre* imánk végén azt mondjuk: „... és személyünk mindenivel szemben oly szerény legyen, mint a por”. Mit jelent az, hogy *mindenkivel* szemben? Azt, hogy akár felnőtellel, akár gyermekkel; akár gazdaggal, akár szegénnyel; akár művelttel, akár műveletlennel szemben. De azután néhány perccel vagy néhány órával később, hogy szabad cselekvések miatt megsértődni, megharagudni, vagy bosszút állni?

— Ne fektessünk nagy súlyt az ételek minőségére. Emiatt sohase bosszankodjunk és ne bántsunk meg senkit. Legyünk az étkezésben szerények. Ha viszont nagyon izlik valami és annyi önfelgyógyítással bírunk, hogy az izletes falatot nem esszük végig: ez egy áldozattal ér fel.

— Bölcsseink mondják: „Mérsékeljük a dicséretet, ha az illető, akit dicsérünk, *jelen* van: de *minden* szepet mondjunk el róla, ha *nincs* jelen. — „Jaj azoknak, akik ezzel szemben túlhalmozzák az embert meg nem érdemelt dicsérettel, ha *jelen* van és becsméri őt a *háta mögött*.”

Hasonló száz meg száz általános erkölcsstanításon kívül, kiterjednek Azüloi megjegyzései a zsidó ember összes ténykedéseire. Erkölcsi tanításokat fűz az összes ünnepekhez, vallási, erkölcsi, szociális és higiéniai törvényeinkhez, továbbá imáinkhoz, szokásainkhoz. szóval: a zsidó ember összes életköriülményeihez. Tanításainak főcélja: a

Báró Hirsch és a többiek

vallás komoly átérzése és ezáltal a lélek megmentesítése és csiszolása.

Peszách ünnepünk sok érdekes megjegyzésre ad alkalmat Azüloi rabbinak:

— Vigyázzunk ezen szent ünnep alkalmával mindarra, amit *törvényeink* írnak elő. Főképp a chómecc és a széderhez szükséges egyéb dolgok tekintetében. Ne tegyünk úgy, mint némelek, hogy a lakás díszítésére fektetik a főszűlyt és elhanyagolják a lényegest.

— A chómeccot igyekezzünk *személyesen* elégetni és ha az előírt formulát elmondottuk, úgy fűzzük hozzá: „és amint eltakarítottuk a chómeccot a házunkból és elégettük, úgy adassék meg nekünk, hogy rossz indulatainkat is bírjuk lelkünkkel kiirtani, egész életünkön keresztül, hogy a jóhoz ragaszkodjunk, hogy a Tóra parancsolatait megtartsuk, mind mi, mind gyermekeink és utódaink utódai.

Azüloi rabbi életfelfogása kissé hajlik az asketizmushoz, de azért kitünő érteke volt a humor iránt is. Utleírásában megemlíti, hogy Hollandiában járván, meglátogatta a híres amszterdami rabbit: Rabbi Soült. Ennek egyik nővére, aki szintén egy híres rabbinak volt a felesége, annyira vitte a héber studiumban, hogy kitünő héber költeményeket is írt. Egyszer mégis megesett, hogy egy helyesírási hibát követett el, írván *ב* helyett *ה*-t. Fivére, az amszterdami rabbi, — akinek a költőnő a verset beküldte — figyelmeztette nővérét a hibára. De ez nem jött zavarba, hanem fölötte szellemesen vágta ki magát, fehéén a próféta szavával: *וקו די יהיומו כיה*.

Kár, hogy a szellemes szójátékot lehetetlen lefordítani. Azüloi finom humorérzékére minden esetre jellemző, hogy a szellemességet feljegyezte.

Igaz, hogy nem sok vidám pontra akadunk számtalan jeles művében, mert szegényen és betegesen érte el a nyolcvanadik életévét, de annál több lelkiörömet szerzett nagyszámú olvasóinak és követőinek.

Orth. kóser פוסק של fűszerárak, borok, szilvórium, tej, paradicsom legolcsóbb megbízható beszerzési forrása. Egy kg. macces házhoz szállítva 1 P 70 fill. **Wüchster**, Bpest, Népszínház-utca 49. (Kisfúvaros-u. sarok.) Telefon: 32-4-85. Megrendeléseket díjmentesen házhoz szállítjuk.

Hat. eng. villanyberendezési és műszaki vállalat
KATZ LIPÓT
Budapest, VII., Dob utca 24.
Telefon szám: 44-1-56.

A multkor jelent meg a német könyvpiacra az a könyv, amelyet dr. Preis, a müncheni egyetemen a talmud magántanára Báró Hirsch Móric életéről írt. A báró 1831-ben született Münchenben, s meghalt 1896-ban Érsekújváron. Nagyjapja s apja jómódu kereskedők voltak, ő maga 1850-ben bankári pályára lépett, majd nagy vállalkozásokba kezdett, amelyekkel óriási vagyont kerestet. A hetvenes évektől kezdve millió frankokat adományozott több ízben az *Alliance* céljaira. A 80-as évek elején kezdte meg az argentinai zsidó letelepítést s azután Keleten s Galiciában alapított zsidó iskolákat s ipariskolákat. Körülbelül 150 millió frankot adott ki jótékony célra.

A báró — lelkében — teljesen elidegenedett a vallásos zsidóságtól s nem volt érteke a zsidóság vallási érdekei iránt. Ezért keltettek az általa alapított iskolák s intézmények a vallásos zsidóság körében gyanút s bizalmatlanságot. Elismerték nagyszívűségét, jótékonytágot, de félték a báró Hirsch-féle intézmények szellemétől. E tekintetben sokkal közelebb áll a zsidósághoz a Rothschild-család. Nem szólva a frankfurti báró Wilhelm közismert valóságáról, még a most élő párizsi báró Edmondot megkülönböztetett tisztelettel emlegeti a palesztinai zsidóság, mint azt, aki fejedelmi vagyont áldozott palesztinai zsidó letelepítési célokra s valahányszor alkalma van erről beszélni, főleg valahányszor megjelenik a Szentföldön, különösen lelkére köti az általa létesült telepeken élőkné a vallásosságot, a Tóra törvényeinek megtartását.

A legnépszerűbb zsidó mecénás a mult században a 101 éves korában, 1885-ben elhunyt *Sir Mose Montefiore*, aki félszázadon keresztül szolgálta a zsidóságot nagy vagyonnal s összeköttetésekkel. Volt Damaszkuszban, Romániában, Oroszországban, az elnyomott zsidók érdekében, de emellett egészen vallásos életet élt s a hagyományos zsidóság törvényeit pontosan betartotta. Ép ezért még életében szöttek róla legendákat, izgatta különösen a keleteurópai tömegek fantáziáját az, miképen lehetett — egy a rituális életmódja folytán természetesen az angol vezető társadalomtól elkülönödött életet folytatott — az angol arisztokrácia és a királyi udvar bizalmasa. Hogy azóta a viszonyok vallási szem-

pontról romlottak, mutatja, hogy a XX. században sok zsidó filantrop működésében épen a zsidóság járt rosszul s mellőzésben részesült. Elég rámutatnunk a most elhunyt Julius Rosenwald amerikai multimilliomos példájára. Vagyonokat áldozott — a négerk kulturális szintjének emelésére, iskolákat, kórházakat alapított számukra, *de zsidó célokra alig lehetett nála pénz kápní*. Sőt, zsidó célra még akkor sem áldozott, ha ez a zsidó is — néger volt. Évtizedek óta propagálja egy dr. Fajtlöwitsch Jaques nevű úr — aki háború előtt Budapesten is járt — az Abessziniában lakó feketebőrű falasa-zsidók felkarolását s a mostani szomoru helyzetükből való kiemelését, a szükséges összegeket még a feketebőrűek patronusánál sem kapta meg. A multkor a lapok egy kínai zsidó sokszoros milliomosról írtak, aki vagyonát budhista célokra hagyta. — Szóval a zsidó góluszhoz tartozik az is, hogy ha már akadt egy-egy zsidó multimilliomos, akkor is a vagyonából nem jut a zsidóságnak semmi.

Orth. kóser פוסק של
uradalmi fajborsink megérkeztek. Bárnikor meggyőződhet ingyenes borkostolással boraim kitünő minőségéről és zamattjáról. Boraim árban is versenyen kívül állanak:
Zamatos asztali fehér . . . . . P — 80
Rizling . . . . . P 1—
13% édes furmint . . . . . P 1.20
Burgundi vörös . . . . . P 1.20
Nehéz, tokaji hegyalja . . . . . P 1.60
Szilvórium 54% . . . . . P 4.50
Menü P 2.20. Kivánatra házhoz szállítjuk
Széderre előfizetést elfogadunk.
Esküvői és bankettek elvállalunk.
Hofmann étterem
Révay-utca 4/b. Tel. 23-8-42.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

„Imré jóser“
Vallási elmélkedések és magyarázatok magyarul, minden alkalomra (szijum, barmiczvo, gyászbeszéd, házavatás stb.)
Kapható a szerzőnél:
GRÓSZ DÁVID rabbi, NAGYKÖRÖS.

פוסק של ארטה-ארק viszonteladók részére.

A budapesti orth. rabbiság felügyelete alatt készült szilva párolt 90-es, 25 kgr. és 12½ kgr-os ládákbán; **burgonyaliszt** la gyártmány; **ecetsav** la mindenféle csomagolásban; **Boons Cacao** és minden peszáchi fűszeráru a legolcsóbb árban kapható. Országosan elismert, **AMSZEL SIMON** legmegbízhatóbb. Budapest, VII., Dob u. 31. Telefon: 35-6-0.

„Szeor“ a jelenkor legjobb borotváló pora. Ön az egyedüli, ki még nem használja. Ha helységében nem volna kapható, kérjen mintacsomagot. Alapár kg-ként 2 pengő, viszonteladónak nagy % eng. Helyi képviselők felvételnek. **Szeor Vegyipar, Szikszó**

Győződjön meg Ön is! Ha órát és ékszer akar venni, úgy **WEINSTOCK JÓZSEF** órás és ékszerészhez kell menni. **Kazinczy-u. 34.** (Kazinczy-templommal szemben) Telefon 35-9-42. Szombaton zárva. Aranyat, ezüstöt legmagasabb napi árban vesznek.

A széder-tál tanítása

רווח	ניצה
מרוך	
חרוסת	כרסם
חורת	

A széder-tál elrendezését illetően a szokások különbözők. A szent R. Jiczchok Lürjo, az *az arizil* szerint van — a letakart három macsó felett — fentebbi sorrendben elhelyezve a széder-tál.

Mély értelme van ennek az összedállításnak. Figyeljünk csak arra: miről szól a széder-tál.

Minden igazán hithű zsidónak e szent esteken erőt és bátorságot kell szereznie az *egész évi* létküzdelemhez; merítenie kell reményt bizodalmat, hogy „Izráel őrzője nem szunnyad s nem alszik,” velünk van életünk minden fázisában.

A sorsunkat eldöntő mozzanatokra utal a széder-tál rendje! Bölcsenek szerint peszáchkor a mennyekben a gabona felett itélkeznek (*„midajnin dl hárvio*), az élelem, a macsó le van takarva előttünk, nem látjuk a jövőt. Természetes, hogy minden ember törekvése jólétet teremteni magának, amelyet jelképez a *רווח*, a sült hus. De nehogy ebben találja az ember élete célját, a széder-tál emlékezteti a földi szerencse forgandóságára, az emberi javak megforduló kerékhez hasonlítanak s ezt jelképezi a kerek tojás, *כרסם*. Fordul a sors s nem marad csak

a keserűség, a *מרוך*. Az ember izzadva dolgozik, küszködik éjjel-nappal, akár mint őseink, akik agyagból készítették a téglát — amelyre a *חרוסת* utal s sokszor az eredmény csak *כרסם*, a fű, egy kis tál főzelék. De még sem szabad kétségbeesni! A *חורת* szó visszafordulást jelent: I'ten jóra terelhet mindent. A „Chazeresz” viszsztatérst jelent s felénk hangoztatja a *Rambam* mély szavait: „Az embernek nem érdekes az élet viszontagságain búsulnia, mert hiszen az igazi élet csak a túlvilági élet, ahhoz pedig hozzájuthat gazdag és szegény egyaránt, ha a szent Tóra szellemében él.”

Minderre utal a *יחץ* a középső macsó kettéosztása. Szól hozzánk: Te gyarló ember, nem fogsz örökké élni, ne vedd az I'ten adományát teljesen magadnak, hanem *„jáchacz”*, a nagyobbik részt osszad szét a szegényeknek. A kisebbik részt, az *áfikajmont*, tedd a vánkossal alá, mert amit megosztottál, az léssen a puha vánkossal az örökkévalóság nyugalmában. Vigye el a gyermek az *áfikajmont*, tanulja meg a szülő, hogy a jótevással gyermekeit örvendezteti és élte, hiszen azt mondják a bölcsék: „Aki tallért áldoz azért, hogy fia élve maradjon, az nem kísérti I'tent, hanem az igazi jámbor”.

A széder-tál e tanítása talán még soha nem volt oly időszerű, mint most, amikor igazán rászorulunk a fenséges peszách-ünnep reményére, szent I'tenben vetett igaz bizalomra. *Guttman Dávid*

x A ZSIDÓ MESEFÜZET második száma bő tartalommal megjelenik. Az igaz zsidó szellemben, gördülő nyelvezettel megírt mesefüzetből Stern Údon p. imi ajánlókul a pesti orth. clerai iskola növendékei között 100 darabot osztott ki. A mesefüzetek kaphatók a szerzőnél: *Eckstein Wolf*, Budapest, Kazinczy ucca 29. Egyes szám ára: 30 fillér.

BOR כשר של פסח
Grosz J. József budai rabbi ut felügyelete alatt kezelt kiváló minőségű szemelt rizling, tokaji szamoredni, édes csemegebor, legolcsóbb árban házhoz szállítva kapható nagyban és kicsinyben **Fahn Fülöp** borkereskedőnél, II., Margit körút 3. Telefon: 53-4-81.

Sirkövek ADLER J. sirkőraktárában
Telefon: József 36-4-20
Budapest, Károly krt. 7. és Rombach-u. 4.

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, széder-tálát, gyertyatartót, menórát, arany, ezüst és briliáns ékszereket, órákat
Heiden Leó
ékszerésznel,
Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

— A KOLOZSVÁRI AGUDA IFJUSÁGI CSOPORTJA Stein József, Weinstein és Bixenspanner Emil rendezésével nagyszabású *sasz-szijum*öt tartott. Wald Ernő egyesületi elnök megnyitóját követően beszélték: Michalovits Sólem (a brody rabbi fia), Spitzer Gábor, továbbá Fried Lázár, Strohl Pérec, Jolles Lázár rabbik stb. Végül Fisch Jesájó, az erdélyi *Ceirá Aguda* elnöke tartott érdekes előadást.

— A VAJAI T. B. elhatározta, hogy az egyesület a hitközség nagyn. vii gaonjára R. Jüdo Grünwald z. c. 1 emlékére *Béss Jehüdo* név alatt *sz. c. 1* működni. Meglett választva: Jungreis Jakob i rabbi díszelnök, Kain Ármin elnök (és előadó), Rosenfeld József ellenőr, ifj. Rosenfeld Jakab pénztárnok, Ingber L. háznagy. Előlj.: Kain Ernő, Schwarz Ferenc, Kain Miklós

x JESIVA KISMARTONBAN A régebben hirneves kehillóhan — a jlek után itélve — lassanként újra fellendíti a hitélet. Schlesinger Márkus, E'senstadt fiatal fő-rabbija a Rajs-chajdes Ijorrai kezdődő nyári szemeszterrel jesivat nyit. A jesiva a főrabbi szigorú felügyelete alatt fog állni. Böcherék, kik szorgalmasan tanulni szándékoznak, írjanak a főrabbihoz.

Orth. kóser של fűszerárak
tej, baromfi orth, hitközségi felügyelet alatt, legolcsóbb árban kapható, valamint orth. hitközségi MACZOSZ hitk. árban
Ehrenfreund Éliás
Budapest, VII. Wesselényi-u. 18.—Telefon: J. 37-4-83
Megrendelések házhoz szállíthatnak

ארטא כשר של פסח
:: **FÜSZERÁRUK** ::
ecet, kakaó, burgonyaliszt, paradicsom és mindennemű fűszerárak, a környéken a legolcsóbban és legmegbízhatóbban beszerezhető; valamint hitközségünk általi MACZESZ, SMÜRE, macszeliszst és tej hitközségi árban, házhoz szállítva. Külön helyiség.
MUNCSIK GYULÁNÁL
Budapest, Kazinczy-u. 38 (Dob-u. sarok)
Vidéki rendeléseket pontosan eszközölök.

הני מקבל להדפיס כל מיני ספרים, עתונים, מחברות ושאר מלאכת הדפוס באותיות מדויקות חדשות על נייר יפה ונאה מדיוק היטב בלי שגיאות במחיר נמוך מאד.
Schwarz-nyomda, Kunszentmiklós.

Nőtlen hitoktató
perfekt héber, magyar, német, gyakorlott hitk. jegyző
Gemóre-rasi-t'nach Ia képesítő és működési bizonyítványokkal s referenciákkal, legjobb eredményért felelősséget vállal, minimális szerény igényekkel azonnalra állást keres. Házitanítónak is elmegy. Ajánlatokat „Legjobb alkalom” jellegére a kiadóba kér.

Egy széder-este a hajdani gettóban

Nagy hü-hó, bábeli zür-zavar üti meg az ember fülét, mindenütt tolongás, mintha tüztenger vagy földrengés riasztaná fel az embereket szokott nyugalmukból. A házakat kiüritik, szorgalmas kezek összehordozák a bútort, az edényeket és künn, I'ten szabad ege alatt tisztogatják azokat. Szabók, vargák és asztalosok versenyezve dolgoznak künn az udvarokon és egészen el vannak mélyedve mesterségükbe. Kis gyermekek a szobákból kiüzeve, itt ujjongva, ott jajgatva henteregnek a szalmán, melyet anyjuk az ágyakból kivett, hogy ujjal pótolja. A szobákban meszelnek, surolnak, egyszóval: felforgatnak minden zeget-zugot.

Holnap Peszách lesz. Oh, mennyire várják! Vendég van bejelentve: *Élijóhü* prófétának békítő és boldogító szelleme! Minden évben ugyanaz a lázas tevékenységet fejtik ki tiszteletére, mintha csak egy királyt kellene fogadni. A ki gazdag, aranyos serleget keres elő, a ki szegény, éjjel-nappal munkálkodik, hogy drága vendégének maczeszt, hust, bort készíthessen. Az olyan vagyontalant, a ki valaha jobb napokat látott, meghívják valamely gazdagabb ház asztalához, hogy ő se nélkülözzön, mikor a többi örül. Szóval: senkit, de senkit sem engednek szükségét látni a felszabadulás ünnepén! Mindenki örül és ujjong; a zord tél után megint jobb napokat remélnék, üdvözlik a Peszách-ünnepet, mint a szabadság, mint a természet ébredésének hirdetőjét!

A *széder* első estje bevonult a nagy házakba és kunyhókba egyaránt. Gyertyák égnek, ahol máskor mécs pislogott; ahol az élet ekéje az arcokba mély barázdákat szántott, ott most a megelégedettség mosolya honol. A gondot nyolc napra kiküszöbölik a családi körből, melyben máskor mindennapi vendég volt. Vigadoznak, mintha az élet csak örömben volna gazdag és soha ürmöt nem hozna magával, mintha lépten-nyomon csak báj és soha semmi baj nem volna, mintha az élet szinpadán csupa vigjáték és nem szomorujáték is játszódna le, mintha az ég örökké felhőtlen lenne és soha egyetlen villám sem cikáznék rajta.

A házban mély csend van, nők és gyer-

mekek hallgatva ülnek, mindegyik ünnepi ruhában. A ház ura éppen belép két fiutól követve. Ő mindig későn szokott jönni, mint ájtatos imádkozó legutolsónak marad a templomban. A gazdagon megrakott asztal előtt pamlag áll hullámzó párnákkal és drága szőnyegekkel. Itt ma a ház ősz királyának trónja van, aki most asztal mellett járkal csendes imádkozva, szeretettjeit sorban megáldva. A kovásztalan kenyér mellett láthatók a *széder* különböző jelvényei, a család felnöttebb tagjai vékony kis könyvekből, hagedákból imádkoznak, melyekben — hála és dicsérő imák mellett — Izráel fiainak egyiptomi szenvedései és felszabadulásuknak története van képekkel illusztrálva, megírva.

A csend még ünnepiesebb lesz. Az ősz családfő „királyi” trónjához közeledik, magára ölti fehér köntösét (*hilli*) és méltóságteljesen ül le az asztal felső végén. Egyik leánya; a ritka szépségű, fekete szemű Sára, mosdó tállal közeledik hozzá és ő háromszor önti le kezeit. Így jártak el hajdan a papok is, midőn valamely szent szolgálathoz fogtak, midőn a jeruzsálemi szent templom még fennállt és a zsidó nép saját földjén lakott. Most már mindnyájan az asztal körül ülnek, az imakönyvek felvannak lapozva, a poharak meg vannak töltve. Legelőször is *kidús*-sel megszentelik az ünnepet, mire az ősz családfő rámutat a három előtte fekvő kovásztalan kenyérré és azt mondja: „Aki éhes, jöjjön és lakjék jól, aki szükséget szenved, jöjjön ünnepelni az ünnepet!” És mintha csak erre a testvéri meghívásra vártak volna, felnyilik az ajtó, egy férfiú köszönve lép be és az asztal azon részéhez lép, ahol éppen üres szék áll. A férfiak kezét nyujtanak neki, a nők hagadát és serleget hoznak. Senki sem kérdezi, mit akar, mi járatban van, a szent ájtatosság simán tovább folyik, az idegen jelenléte egy cseppet sem zavarja meg. És a férfiú nem koldus, öltözete nem rongyos, arcvonásai nincsenek eltorzítva az éhség által, termete nincs meggyörnyedve. Sőt finom selyemkötös van rajta, magaviselete nemes, fellérese méltóságteljes, alakja tiszteletet gerjeszt.

Kicsoda ez a férfiú? Az ősz családátya megtekinti, megszemléli, de nem ismeri, mert hét év mult el, hogy ezt az arcot

látta. A lefolyt évek alatt pedig kivetkőzött régi alakjából, más vonások vésődtek beleje s különösen ma mély komolyság nyugszik rajta. Hét év előtt e férfiú még ifju volt. Szilajságában átugrott azokon a korlátokon, melyeken belül tartották akkor még mindent a zsidó ifjakat, vágyai után indult. Elhagyta az iskolát, hátat fordított a tanulásnak és meg nem engedte élvezetek moszarában fetrengett. Az ifju ezért egészen magára is volt hagyatva, mindenki úgy kerülte mint a járványt. Még jámbor szülei is ajtot mutattak neki és testvérei, rokonai szóba sem álltak vele. Csak az egy Mesülem, a mi széderünk házigazdája könyörült meg rajta ebben a válságos időben; az öreg ur ugyanis jó barátja volt Rafáel — a kitagadott ifju — boldogult atyjának. Mesülem egyrészt szeretettel, másrészt komolysággal iparkodott a szilaj ifjut a jó utra téríteni, de hiába. Végre Mesülem is kifogyott a türelemből. Rafáelnek egy eskély okból való összekoccanás miatt el kellett hagynia Mesülem nyájas hajlékát is. Peszách előtt történt, midőn Mesülem őt házából eltoltta. Kért, könyörgött, sirt, minden jót fogadott, de hasztalan. Az öreg hajthatatlan maradt, nem akarta, hogy ilyen ifju az ő gyermekeivel egy fedél alatt lakjék. Rafáel fájdalommal telt szívvel vette nyakába a nagy világot, annál inkább, mert Sára arca kitörülhetetlen vonásokban vésődött szívébe. Azzal a szándékkal búcsúzott el, hogy komoly emberré lesz. Csodálatos változást lehetett rajta észrevenni. Egy hirneves rabbi talmudiskolájába lépett. Itt, távol a világ zajától, komoly tanulmányokba merült. Rafáel idővel a tudomány oly magas polcára emelkedett, hogy híre hetedhétországára elterjedt. Mindenütt magasztalták és dicsérték, midőn a nyilvánosság elé lépett, csak úgy tódult hozzá a tanulók szine-java. Midőn Rafáel híres ember lett, szülővárosára kezdett gondolni és elérkezettnek vélte az időt, hogy egykori jótevőjének Mesülemnek házába térjen vissza. Egy szép napon „I'ten hozzád”-ot mondott a tudós rabbinak, ki eddig tanítója volt és elbucszott társaitól is, kiknek versengése őt a tudományokba tett nagy előmenetelére buzdította. Erev peszách este felé érkezett szülővárosába. Gyorsan szép ünnepi ruhát öltött és a templomba sietett; de senki sem ismert

של פסח **Orth. kóser** **של פסח**
Szenzációs olcsón csokoládé és desszert, mogyorós- és krémes-csokoládé, teasütemény, busserli, piskóta- és torta-különlegességek.
Kitűnő kétszersült és cukorka של פסח
Weisz Mór, keksz, teasütemény és kétszersült gyára: Budapest, VII., Dob-u. 22 Telefon: 42-3-65.

meg. Ki is ismert volna rá, a hajdan oly féktelen, vad ifjura? Régi zsidó szokás szerint sokan meghívták a széderhez, ő azonban visszahúzódtott s ájtatosan imádkozott. Imádkozását elvégezvén, elhagyta a szent helyet s dobogó szívvél azon ház felé ment, melyben ifjúságát töltötte és melyben most jövőjét kereste. Az uccák üresek és sötétek. Egy szögletben három kivilágított ablak látszik. Rafáel szive erősen dobog, az előtte oly kedves ház közelében áll, még egy pár lépés és megpillantja a drága családot, a tisztaság, annak áldott szívű feleségét és gyermekeit! Rafáel nem tud magán uralkodni és zokogni kezd. „Az ember nem született az öröme, azért sir a szeme, midőn szive vigadoz”, — mondja Bölcs Salomon. Rafáel végre visszanyerte lélekjelenlétét, bekopogtatott és az ősz házigazda meghívására belép és ül az asztalhoz. Az idegen férfiúnak hangja erősen belevegült a férfiak kórusába. Kellemes hangja csengésére valamennyien oda néztek az ismeretlen vendégre és emlékezni kezdtek.

Sára a meglepetés felkiáltását nem fojtotta magába, szeméinek szikrázása, arcának pirulása figyelmessé tettek mindenkit és valamennyi szem kérdező fordult a szép leány felé, ki szeméit lesütve, alig mert rámutatni arra a férfira, kinek úgy örült, akinek honását csak most kezdte felismerni, visz neki gyermekkori játszótársa volt!

— Rafáel! — hangzott egyszerre valamennyi ajakról és az ájtatosság néhány percig szünetelt, azután tovább folytatták, csak midőn a hagada első felét befejezték, tört ki az öröm. Rafáel jó hírre szülővárosába is elhatott és ő most drága vendég volt abban a házban, ahol ifjú korának legszebb éveit töltötte. A vacsora elbeszélésekkel fűszerezve késő éjjelig tartott. Rafáel hallgatóit elragadta, csak úgy lesték a szavát.

Végre hozzáfogtak a szent est étkezés-utáni ájtatosságának elvégzéséhez. Hangosabbán és vígabbán csengett a férfiak. Csak Sára ült elmélyedve az előtte fekvő hagadába, melynek betűi csak úgy táncoltak előtte. Midőn poharaikat mindnyájan negyedszer emelték fel, hogy áldást mondjanak fölötté, Sára felpillantott és megzavarodva fogta meg poharát, de kezei reszkettek, pohara leesett és ezer darabra tört, úgy, hogy Sára megijedve felsikoltott. A család ősz feje azonban józúien mosolygott, örömtől sugárzó arccal kelt fel és a széttört darabokra mutatva így szólt: „Ez legyen a frigy jele!”

Másol tov! — kiálták mindnyájan, az atya szavaitól felvilágyozva. Teljes volt az öröm; egyrészt azért, mert a már-már elvesztett hitt Rafáel így láthatták viszont, másrészt pedig azért, mert szeretett leányuknak boldogságát ilyen bölcs és jámbor férfiú oldalán — mennyire ember teheti — biztosítva látták!

Cs—b.

Emlékezések Niszon hónapban

Niszon hónapja, az a hónap, amelyben Izráel kiszabadult az egyiptomi rabságból és minden ünnepélyes alkalommal megemlékezik eme sorsdöntő történeti évfordulatról, — a zsidó történelem sok kiváló alakjára emlékeztet bennünket, ha emlékezetünkben lapozgatjuk azoknak a neveit, akik ebben a hónapban fejezték be életüket. *Rabbi Avrohom Stern* a tudós érsekujvári rabbi ilyen módon akarja szemléltetni a zsidó szellemóriásokat, amikor hónapok szerint összeállítja a kiváló gaonok Jahrzeitjét, amennyire erre vonatkozólag feljegyzések maradtak.

A talmud megszerkesztése utáni gaoni korszak befejezője *Rav Hai goajn* Niszon 20-án hunyt el, s az ő idejében terjedt el Babiloniából, ahol a működött, a Tóratudomány Afrikán át Spanyolországba s innen tovább Franciaországon át egész Európába.

Niszon 2-án hunyt el R. Meir Rotenburg a XIII. századbeli németországi talmudtudomány fénylő alakja, akinek vértanui életéről a multkor közöltünk cikket.

Niszon 6-a egy különös történeti eseményt juttat emlékezetünkbe. A XVI. század elejéről az a hír van elterjedve, hogy a lengyel nemesek nem tudtak megegyezni a királyválasztásnál nem bírtak megegyezni abban, ki legyen a király. Az eset a magyar nemből a lengyel trónra választott Báthori István halála után következett be. A lengyel nemesek akkor Radziwill herceg tanácsára egy napra megválasztották a herceg tanácsosát a zsidó Saul

Wahl-t királynak, aki másnap átadta a koronát III. Zsigmondnak. Ez a Saul Wahl Olaszországból származott, fia R. Semüél Katzenellenbogennek, aki Niszon 6-án hunyt el, szerzője egy ismert dróso-műnek. R. Semüél pedig fia *Meharam Padua* híres tudósak, akinek rezponzumaiban fordul elő, hogy a kitért, de halála előtt megtért Szerencsés Imre fiait szabad-e apjuk nevében a Tórához felhívni. Niszon 11-én van Jahrzeitja a Rambannak, ugyanazon a napon a „*Seloh*” híres szerzőjének, R. Jesájó Horovitznak. Niszon 13-án hunyt el a Sülchön Örűch szerzője, *Rabbi Jajséf Karo*. Magyarországi rabbik közül Niszon 11-én hunyt el R. Binjomin Zeév Rappaport pápai főrabbi, a XIX. század elejéről, úgyszintén Hoffmann pápai rabbi, a „*Mé beér májim chájim*” szerzője, aki pár év előtt hunyt el Palesztinában.

A hírneves sátorlajuhelyi főrabbinak, R. Jirmijóhü Löwnek Niszon 17-én van a Jahrzeitja és 25-én a híres szanzi rebbenek, a *Diveré Chájim* szerzőjének, R. Chájim Halberstammnak, akinek a chósizid-táborra gyakorolt hatása még mindig elevenen lüktet. — Így hirdeti nekünk minden nap, hogy a Tóra tanulása által a zsidóság milyen erkölcsi nagyságokat, lángelméket termel ki magából.

40 éve fennálló **Danzinger-cukrászda** Rombach u. 13 alatti újból megnyitott. Husvéri sütemények, diszorták, marcipán, bonbonkülönlegességek már megrendelhetők. — Tel.: 423-14.

Vendégeimhez!

Ezuttal ismét felhívom a t. fogyasztóközönség figyelmét, hogy **ugyanazon változatos menüink, amelyeket 1 P 30 fillérért szolgálunk ki, Peszachra csak 30 fillérral drágábbak. Széderesték 2 P.** Elfizetések eszközölhetők.

Weisz Jenő orthodox kóser kávézó és étkező BUDAPEST, VII., Dob-utca 37. sz.

אין פאמאן ווירד ר'ח אייר הבעל'ש איינע ישיבה ערעפֿונעט!

דיא ישיבה איזט מיט איינעם, אין איינעם העררליכען קאסמעלל בעפֿירליכען, אינטערנאט פֿערבונדען (גראָסע, העללע, זאַלע, וואַסערלייטונג, באַדעציימער, הינענישע אייניכטונג, סאַק עטצ) אונטער דער לייטונג אונד שטאַנדיגע אויפֿזיכט דעם דאַרמזעלבסט וואַהנענדען אַבעראַכבינערס הרב ר' אהרן צבי גראָס שליט"א אַבריק'ק פֿאַמאן והגלילות תע"א. קינדער, דיא 80—70 פעננאַ מאַנאַליך פֿיר קאַסט אונד קוואַרטער בעאַהרלען קאַנען, מאַנען וך ווערען אן:

GROSZ NÁNDOR, pomázi kerületi főrabbi, BUDAPEST, II., Margit-körút 3.

Rebbe reb Zise éjjeli tánca

— Legenda —

Rebbe reb Zise és rebbe reb Elimelech, a két jó testvér tudvaleg, életük javarészt vándoruton töltötték. Városról-városra, faluról-falura jártak, minden házba betértek, hogy így közelebb férközhessenek az emberekhez és min len tiktait elleshessék. Így azután a szegényeket tehetségük szerint kíségtették, a csüggedőket bátorították, a betegetek gyógyították, de a főtörekvésük volt: a *vallástalanokat megtéríteni* és őket az Istenhitben megerősíteni. Habár együtt dolgoztak és az emberiség javát szolgálták, nézetük gyakran nem egyezett. Ha betértek pl. egy vallásos szegény emberhez, reb Elimelech vigasztalta és bátorította őt, hogy el ne csüggedjen, reményében és bizalmában a Gondviselővel szemben továbbra is kitartson. Reb Zise azonban nem akarta eltiltni, hogy egy Istenfélő ember szegénysorsu legyen és küzködjön... Annyira zúgolódott és ostromolta az Egek urát, amíg a Gondviselő kénytelen volt megváltoztatni, megjavítani annak a szegényembernek a sorsát. Eme erőszakos beavatkozást, persze nem jó szemmel nézték az Ur angyalai és panasza mentek az Urhoz. De különösen haragudtak és zúgolódtak e miatt azok az angyalok, akik az égben, mint könyvelők dolgoztak és akik az emberi élet és sors nagy könyveit vezették... Mert ha már annak a szegényembernek a sorsát a szegények lapjára könyvelték és reb Zise azt megváltoztatni akarta, persze ez a sok munka, egyik könyvből kivezetni, viszont a másikkba átvezetni, nem csekélység volt... Az Ur meghallgatta az angyalok panaszaát, azután ráült a könyörületesség trónjára és így szólt:

— Igazatok van fiaim és teljesen jogos a panasztok, de mit tehetek az én Zise fiammal, aki nekem egy hűséges és szófogadó gyermekem. Ha rakoncátlankodik is néha-néha, kénytelen vagyok a sok érdeme miatt ezt a hibát elnézni és kivánságát teljesíteni...

Igy szólt az Ur és az angyalok tudomásul vették látszólag a választ, de titokban elhatározták, hogy megtanítták reb Ziset eme merészességéért és ugyancsak megtáncoltatták őt úgy, hogy örökre elmenjen a kedve, az Égiek dolgába beavatkozni...

Hóvíharos decemberi este. A rettenesen dühöngő szél félelmetesen rázkódattja meg az erdő fáit, melyek között, mint kísértetek haladt a két vándor reb Zise és reb Elimelech. Még a kora délutáni órákban indultak útnak és számításuk szerint még fényes nappal remélték elérni a közeli falut, de a valóságos itéletidőben, kénytelenek voltak lépteiket meglassítani, sőt a dühöngő szélvész miatt, gyakrabban megállni és sok időbe került, míg aztán ismét megindulhat-

tak és útjukat tovább folytathatták. Közben beeseteledt és az ismeretlen utakon eltévedve, órákosszat bolyongtak, fáradtan és a dermesztő hidegtől dideregve a sötét éjszakában.

— Oh, Elimelech — szólt reb Zise — borzasztó egy időjárás ez, annyira át vagyok fázva és kimerülve, hogy jól jönne már egy kis pihenés... Bizony, ez éjszaka sem volnék képes egy Rédlit eltáncolni...

— Ne szólj semmit Zise testvér — válaszolt neki bátyja — ha az Égből úgy van rendelve, hogy neked még az éjjel táncolnod kell, akkor hiába nem akarod, mert biz' táncolnod muszáj...

— De, ha én nem akarom? — szólt reb Zise makacsodva.

Reb Elimelech, ismervé öccsének akarat természetét nem válaszolt neki. Végre a késő éjjeli órákban kiértek az erdőből és egy útszéli csárdához érve ott bekopogtak. A kocsmáros, véletlenül zsidó-ember, szívélyesen fogadta őket és a didergő vándorokat a meleg kályha mellé ültette és jó vacsorával traktálva részükre fekvőhelyet készített. A kocsmára melletti alkovban a diványon az idősebb reb Elimelech kapott helyett, míg reb Zisenak, a kocsmára kemeccéjének tetején ágyazott. Alig, hogy megvacsoráztak, lefeküdtek és mély álomba merültek. Pihenésük azonban nem sokáig tartott, mert rövid idő után ajtódorombólésre ébredtek. „Moske, nyiss ajtót, adjál pálnkat...” kiabálták a lengyel parasztok, dön-

TOKAJI

orth kóser של כוס

BOR

orth, főrabbi hecserével ellátva

1 liter finom tokaji szamorodni zamatos ... P 170
0.5 liter finom tokaji aszu édes ... P 250

Zimmermann Lipót és Fiai

abaujszántói bornagytermelő cég lerakatában

Csak:

V., Dorottya-u. 12.
Telefon: 82-6-98

Házhoz szállítunk. Vidékre utánvétellel

getve erősen az ajtót. A kocsmáros felugrott ágyából, lámpát gyújtott és beengedte a késői vendégeket, 12 hatalmas parasztot, akik egy vásárról jövet, a hideg téli éjszakában felmelegedni óhajtván a tüzesítő ital által. Mindannyian az asztal köré telepedve hozzáfogtak az iváshoz. Midőn már kissé felmelegedtek, felugráltak az asztaltól és tánca perdültek. A tánc közben, egyik elkiáltja magát:

— Ohó, fiuk, nézzétek csak, ott a kemeccé tetején alszik egy zsidócska, kapjuk fel őt is egy táncra...

E szavakat tett követte és csakhamar két markos kéz megragadta reb Ziset és minden tiltakozása ellenére, úgy ahogy aludt éjjeli negligzában táncolni vitték. Egy jó félóraig tartott, amíg reb Ziset alaposan megtáncoltatták, annyira, hogy szegény ember csaknem összeesett, ezután visszafektették helyére és a parasztok ismét leültek inni. Rövid idő múlva, midőn a parasztok az ivással voltak elfoglalva, reb Zise észrevétlenül felkelt helyéről és odasompolygott az alkovba reb Elimelech ágyához, kérve őt, cserélje vele fekvőhelyét, mert — ugymond — fél, hogy a parasztoknak ismét kedve támad, őt tánca vinni... Reb Elimelech persze szívesen teljesítette öccsének jogos kivánságát és helyet cserélt vele. A parasztok addig ittak, amíg ismét kedvük támadt a tánca és persze táncokban ismét akarták, hogy a kocsmában alvó zsidócska velük tartson.

— Fiuk — mondá az idősebb — emberek vagyunk és nem kívánhatjuk ettől a szegény zsidócskától, hogy ismét táncoljon, mikor láttuk, hogy előbb is olyan kimerült volt, hogy alig tudott lélekzetet venni. De igenis, hallottam az imént az alkovból egy hatalmas hortyogást, tehát ott is alszik egy zsidócska, most vegyük őt tánca...

Erre bementek az alkovba és kihúzták reb Ziset és ismét megtáncoltatták... Hiába igyekezett reb Zise velük megértetni, hogy ő már egyszer táncolt, a részeg parasztokat ez a „hazugság” még jobban felbőszítette és addig táncoltatták, míg kiesett kezeikből, ami után visszavitték a helyére.

Másnap, midőn a két testvér kissé kipihente magát, útnak indultak és az egész uton jókedvűen tárgyalták az éjjeli kalandot...

— Lám, Zise, — szólt reb Elimelech — nem megmondtam, hogy ha az Égből elrendelték, hogy neked táncolni kell, akkor minden ellenkezés hiábavalónak bizonyul? *Guttman Jósef, Torna.*

x MINDENKI PÉNZHEZ JUT, ha felesleges férfi ruháit, butorait, szőnyeget, függőnyeit és régiségtárgyait Rottenbergnek eladja, Paulay Ede (volt Szercecs) utca 46. Tel.: Aut. 18—5—21. Hívásra házhoz megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

Szellemi morzsák

„Üfössách Hasém al hapessách“: A Miczrájimból való kivonulás éjjelén I'ten átlépett, az ajtón. Egy rebbe magyarázata szerint ez így értelmezendő: Az emberben szunnyadozó rossz hajlamtól, a jéczer horától — bölcseink tanítása értelmében — nem lehetne megszabadulni, ha a mennyei Atyánk nem jönne segítségünkre. De ilyen segítségben csak akkor részesülünk, ha a kezdeményezés mi tőlünk indul ki és így megmutatjuk a jóra való hajlamunkat. „Pisachü li pesách kehúdj sel máchát... — nyissatok számomra szivetekben oly kis nyílást, mint akár csak a tű foka és én annyira tágítani fogom, mint a szentély kapuja“. De őseink az egyiptomi rabszolgaságban annyira süllyedtek valláserköcs tekintetében, hogy erre a kezdeményező lépésre sem voltak képesek, azért a megváltás lehetősége érdekében eltekintett az Örökkévaló az Izráelből kiindulandó kezdő lépéstől, a „pesách“-tól és átsuhant rajta azon éjjel.

A hagadában felemlítjük: „Nemcsak egyesek támadtak ellenünk, hanem minden korban és időben vannak, akik ellenünk törnek, hogy minket kipusztítsanak, de a Mindenható kimentett a kezűkből“. Az utolsó szó, a „mijodom“, „kezükből“ feleslegesnek tűnik fel, de mély tanulság rejlik benne. Ha szemléljük az I'teni gondviselés csodás útjait, akkor gyakran azt tapasztaljuk, hogy maguk, ellenségeink, segítették hozzá — természetesen, akaratauk és tudtukon kívül — a mi megmenekülésünkhöz. Fáraó nevelte királyi palotájában a zsidók megváltóját Majse Rabénüt: Hámán adta Achasvérosnak a tanácsot, hogy Vasit kivégeztesse és keressen új királyt, aki Eszter lett, a zsidóság megsegítője. Tehát a hagada szerzője azt mondja: az, hogy a jó I'ten megsegített, az „mijodom“ a mi ellenségeink „kezükből“ jött közreműködés által történt...

Hermann Ignác

„FAVORIT“
fest, mos, tisztít
Budapest, VI. Paulay Ede-u. 51
Szombaton zárva.
Értesítésre házhoz küldök.

שמרעננ ארמה' כשר של פסח
TOKAJI
3 liter 5 puttonos nehéz kövér p 9.60
régí aszú ... ..
3 liter nehéz édes szamorodni p 4.80
demjonnal együtt bérmentve szállítja:
SCHVARGZ MINÁLY Sárospatak
bortermelő (Tokajhegyalja)

Egy szegény ember a szédernél vendégként ül s a házigazda azt kérdezi tőle: A széderszatra *chárájszeszt* teszünk emlékül, mert az ősöknek téglát kellett készíteniök; kitevünk továbbá *mórajrt*, mert el lett keserítve az életük; sósvíz, a kisajtott könnyeket jelképezi, — de miért nem teszünk ki pénzt emlékül arra, hogy Jiszroél fiai nagy vagyonnal vortultak ki? — A szegény ember erre feleli: vagyonról, pénzről, már emlékezni sem lehet.

Peszáchkor hirtelenül rosszul lett egy 80 éves aggastyán. Hívják az orvost, vizsgálja a beteget, jobbról-balról, majd az aggdó hozzátartozóknak azt mondja: „A sok *afikajmon*-tól lett rosszul“. De hogyan — mondják a rokonok — hisz csak a szükséges tojásnyit ette. Amire az orvos: Aki 80 éven át *afikajmont* eszik, az sokat evett belőle...

Egy részeg a következőképpen kérdezte a „*má nistánó*“-t: Miért rendelt I'ten Faraónak 10 csapást, nekünk pedig csak 4 poharat rendelt ivásra? Miért nem megfordítva? Miért csináltak a bölcsek a hagadában a 10 csapásból 250-et s a négy pohár változatlanul 4 maradt? Ugy látszik — mondta — csapásokat könnyebben lehet szerezni, mint pohár borokat.

Egy falusi zsidó a szédernél egy imakönyvből imádkozott, amelyben a lapok nem voltak rendesen elhelyezve, aminek következtében a 10 csapás helyén elkezdte olvasni az *osámnü*-t. A felesége kérde: „Miért szaporodtak a csapások?“ Amire a férj fölünyesen tudós arccal felelte: „Tudod, most szökőév van, egy hónapra való csapással több van tehát.“

Már *erev pesách* volt s a szegény ember házában még mindig hiányzott a macsesz. Elkéseredésében fogta

של פסח (husvétí)
ÁSVÁNYVIZ
A budapesti orth. hitközség rabbinátusa által garantált
orth. kóser ásványvizet
fél, egész és másfél literes palackokban,
Csillaghegyt kizárólag csak a
Csillaghegyi-Ásványvizüzem

hoz forgalomba.
Központi iroda és lerakat:
BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 8.
Telefon: 91-0-01 és 90-0-72.

magát s expressz-levelet írt az I'tenhez, hogy küldjön neki egy kis pénzt. A levelet a szél szárnyára bízta, egy gazdag ügyvéd elkapta, elolvasta s segédjével küldött neki 20 pengőt, mint „az égből átutalt összeget“. A szegény átveszi a pénzt s meg sem köszöni. A segéd méltatlankodására kijelenti:

— Miért köszönjek, ki tudja hogy az égből küldött összegből mennyit tartott meg magának az ügyvéd ur?

Egy férj veszekedett a feleségével a *chómeecz-batlenolás* ideje alatt. A feleségét, mint „*chómeecz*“-ot aposztrofálva, mondja:

— Bár már a *valódi* chómeecz eltarításánál tartanék...

— Ez nincs megengedve számodra — felelt a szellemes asszony — mivel az én apám már régen egy *gój*-nak (ezalatt *férjét* értve) eladott engemet.
Kohn Mózes (Abádszalók)

Egy érdekes palesztinai széfer

Most jelent meg egy „*Merchavé Jiczchok*“ című munka Jeruzsálemben, amely célul tűzte ki, hogy megválaszolja mindazt az ellenvetést, amelyet *Tajszevész* felhoz *Rási* talmudkommentárja ellen, tehát megvédi a nagyapát Rásit unokái támadása ellen. (A „*Tajszevész*“ több szerzője ugyanis Rási unokája volt.) A címlapon szerző úgy írja alá magát: „földmívelő Merchavjo kolóniában. *Émek Isreelben*“. Paraszt, mint talmudi munka szerzője — ez már évszázadok óta nem volt a zsidóságban.

BALATONFÜRED

egyetlen kóser vendéglője
Goldstein Ezra balatonfüredi orth. fő-rabbi ur felügyelete alatt május hó elején megnyílik. — Szolid árak. Izletes ételek. — Pontos kiszolgálás. Menü- és penzió-rendszer.
Szíves pártfogást kér örv. Pollák Dávid-né orth. kóser vendéglő, Balatonfüred.

A miskolci izr. tanítónéközpő-intézet

I. osztályába az 1932/33. iskolai évre felvételt folyamadók szül. anyakönyvi kivonattal, tisztí orvosi bizonyítvánnyal, hatósági bizonyítvánnyal és iskolai bizonyítvánnyal szabályszerűen felszerelt kérvényeiket április 30-ig az intézet igazgatóségánál (Miskolc, Kálvin-utca 10.) nyújtják be. A felvétel feltételei 14-16 éves kor, legajább „16“ rendű áll. előmenetel, kifogástalan magaviselet és tanítónői pályára testi alkalmosság. Bővebb felvilágosítást nyújt Dr. Serbu Adolf igazgató.

Az ötvenéves telsi jesiva

Ötven év fordult meg a történelem ke-
rekén, hogy *Rabbi Eliezer Gordon* z. c. l. egy tüzes szívű lelkipásztor, az akkori orosz-litván zsidóság egyik legmarkánsabb rabbinikus vezére megalapította a *telsi* jesivát. Minden pompa, minden zaj nélkül kezdte el életének ezen legnagyobb művét, amely ma egy hatalmas Tóra-centrum, ahol háromszáz ifjú a világ minden tájáról (Litvánia, Lett-, Német-, Magyar-, Angolország, Palesztina, Svájc, Egyesült Államok stb.) szerzi szellemi kiképzését. Mindössze tíz lelkes tanítványával rakta le Telsi jesivája alapkövét. Alapítása idején, heroikus küzdelmet kellett vívnia az akkortájt mindjobban tértfoglaló „*haszkala*“ mozgalommal és ő, a sziklaszilárd férfiú, a zsidóság ügyéért állandóan éber gaon, kinek talmudi nagyságát, műve, a „*Tsüvajs Rebi Eliezer*“ is hirdeti, hihetetlen energiával végezte nagy, felvilágosító munkáját. Városlő-városta járva, semmiféle akadálytól meg nem tántorodva, buzdította a „*haszkala*“ asszimilációs vágy atmoszférájától befolyásolt zsidó réteget, szent hagyományunk öröklé ifjú kincseinek megőrzésére s főleg a Tóra-tanulás rendkívüli fontosságára, mint a zsidóság éltető elemére. Kiszáradt, elporladó csontokat kellett életre. Új életnedvet juttatott az akkor elfáradt kedélyeknek, le-lankadt zsidó tömegeknek. Tanított, hirdett.

És ilyen körülmények közepette lobban-totta fel a Tóra fényét *Tels* kis városában, amely később impulzust adott újabb jesivák alapítására. Egy fagyos ridég talajon ültetett el, egy új zsidó életet sarjadó magot...

Később a jesiva mindjobban nagyobbodott, úgy, hogy meghívták a neves Rabbi Simon Skopot (jelenleg grodnói Ros-Jesiva) Ros-Jesivának és a jesiva saját épületet építtetett. S mindez a fáradhatatlan Rabbi Eliezer Telsér végezte, mert ő nemcsak az annyira szeretett tanítványai nevelő anyja volt, hanem szüntelenül gondoskodott ellátásukról is. Halálát is, egy a jesiva anyagi

מסך ארמה' כשר של פסח
natur és doboz
sajtok, valamint az összes
sajtkülönlegességek állandóan
a legjobb minőségben kaphatók a

Viktória Sajtgyárnál ÖLBŐ, Vasmegeye

Együttal felhívjuk a n. é. közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „*chümerek*“ betartásával a *Chaszam Szajfer* előírása szerint készülnek.

helyzetének feljavítására tett utazásán lelte, Londonban.

Rabbi Eliezer vezette be a növendékek osztályszerinti beosztását, amely még ma is szinte egyedülálló a jesiva világában. A telsi jesiva így négy tanfolyamra van osztva; minden egyes tanfolyamnak külön tartják az előadásokat (*siürim*). Egy-egy osztály három-négy szemeszterig tart. Minden négy évben átveddök a 3 *Bovo*, *Jevomajsze*, *Kidüsín*, *Gtün*, *Nedórim*, *K'szúbajsze*; úgy, hogy a bócher, aki ezt az anyagot az első időciklusban alaposan át tanulmányozta, az már ennek másodszori ismétlése mellett foglalkozhatik egyéb traktátusok tanulmányozásával is. (Litván jesivákban általában 6-8 évet tölt minden egyes növendék.)

Az egész jesiva egy tágas beszahmidrosban tanul és imádkozik. A hivatalos tanulási idő 8-9 óra naponta, de a jesiva egy nagy része mégis, a meghatározott tanulási renden kívül is a beszahmidrosban tölti szabad idejét, ami azonban már nem kötelező. Érdekes egy siür-előadás, mikor az egész előadói terem forrong a heves *pill* tüzeben s azt hisheti az ember, hogy

Élesztőt

peszách után
a KRAUSZ-MOSKOVITS R. T.
Élesztőgyárától
BUDAPEST, VII., ÓRÖMVÖLGY-U. 8.
lehet beszerezni.

Ezen gyár peszáchon át a budapesti orthodox rabbinátus jóváhagyásával rituális chomecz-eladási szerződés által valótörvényileg érvényes módon eladott.

אבקש בחורים יש ומתמיד מאד המבקים תכלית נכונה ומוסקים הוראה הריסות ואנחה הצחיקות: קאסטו קווארשיער נאה ומורדר ושטר לימוד יקבלו בער שמונים מענטש לחודש. בסיון רב"א אל המערכת.

A miskolci jesiva kuratóriumától

Jesivánkban a nyári szemeszter Rajs-chajdes Ijarkor veszi kezdetét. Jelentkezni azonnal kell, főt. **Austerlitz Sámuel** főrabbi úrnál.

מודעדי! אנו מודיעים בזה שמי שבדעתו ללמוד בישיבת הדין אביד נמי מה קים פסחא יצוי במוקד הקיץ הבעיל יודיע זאת במוקדם האפשרי. הבהורים יקבלו ארוחתם בבית מוון (מענות) או עיי קאסטמאנע. מנהלי הישיבה.

Cim: Gottlieb Sándor, Pápa, Petőfi-u. 17.

Sirkövek

Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5. Uj izr. temetővel szemben
Telefon: Kőbánya 75-56

ezek talán egymás legnagyobb ellenségei, de oh bizony, mily mély testvéri szeretet fűzi mindegyiküket egymáshoz. Litván jesivákban általában észlelhető a bócherok rendkívüli szoros és testvéri viszonya egymással szemben, az igazi zsidó felebarát szeretet, a közös megértés, amelyet még a közös cél és közös törekvés fokoz.

A mai litvániai tanulási rendszert a vilnai gaontól származtatják, akinek egyik legkiválóbb tanítványa, a hírneves *Rabbi Chájim Volozsiner* z. c. l. alapította a Vilna melletti Volozsínben az első litván jesivát, amelynek szelleme besugározta a litván zsidóság lelki kialakulásának multját és jelenjét. Ezt még később Rabbi Jiszroél Szalanter egészítette ki, amennyiben a mult század nyolcvanas éveiben bevezette a jesivákban a műsor-tanulást.

Most ünnepli a telsi jesiva ötvenéves fennállásának jubileumát ezekre rugó tanítványaival együtt és mint egy momentó hirdeti a világban, szent Tanunk hervadhatatlan örökkévalóságát. „*Jovés chócir, novél czics üdvár elajkénü jóküm leajlom!*“

Pinchos Eliás

Abbáziában orth. כשר

STERN-Pensióban

Kellemes üdülés - mérsékelt árak.
Pengőben fizethető Budapesten.

Felvilágosítás levélileg.

של פסח ZSIR

nagyban és kicsinyben, legolcsóbb áron kapható

FENÁKEL JÓNÁS

orth. kóser baromfikereskedésében
BUDAPEST, VII., DOB UCCA 28.
Telefon: 31-6-73.

Kitünő orth. kóser bor של פסח

litterje már 60 fillértől, azonkívül peccsenye, tokaji és csamege-borok, valamint szilvórium, törköly, konyak, borovicska és seprópálinka a legolcsóbb árban házhoz szállítva. Saját gyártmányu sel peszách szódaviz nagy üveg 16, kis üveg 8 fillér.

Büchler József
BUDAPEST, VII., KISDIÓFA-UTCA 5.

Reb Hersele széderje . . .

...Már Niszon hónapja is beköszöntött, de a természet csak komor maradt. Erős hideg szél súvített végig a galíciai kárpátokon. S a dzikowi zsidók még s: omorubbak voltak. A keserves esztendőben a betevő falathoz is alig jutottak, gyermekeiket pusztító járvány tizedelte meg s minden szerencsétlenség tetejébe akadt megint egy lelketlen ember, aki egy buta vérvádát koholt a zsidók ellen, kik egy keresztény kisleányt tüntettek volna el, hogy véret áldozzák...

A szegény reb Hersele volt most az akire szenvedés, kínzás s talán halál vár, ha I'ten csodát nem tesz vele. Hasztalan erőstgetté ártatlanságát. Fiatal felesége kérve könyörgött, ne vigyék el az urát hiszen soha életében rosszat nem tett. Reb Herselet bevitték a tömlőbe. A csikorgó hidegben egy szál vékony ruha volt rajta, ajkai elkékekültek, egész testében remegett. És a börtön, ahová vetették, egy sötét odu, amelybe dohos szalmát dobta oda neki fekvőhelyül, olyan borzalmas volt, hogy gondolni is szörnyűség volt rá. Régi, öreg ház volt a szűk szűk, már megtépázta a szél, amely ezer hasadékon izengett be a szerencsétlen fogoly-nak, hogy vigyázzon, el ne aludjék, mert éjszakára odafagy a pusztá földhöz.

Nyomott, fájdalmas hangulat vált urrá a városka zsidó lakosságán, amidőn a peszách fenséges ünnepe beköszöntött.

A dzikowi cadik házában is keserű, megkínzott arcra ültek le az ünnepi asztalhoz a mester tanítványai. Rabbi É'ijje, a cadik szemében évezredek szomorúsága ült s fájdalmas tekintete, amint végigfutott a tanítványok néma seregén, mintha messze, messze révedezett volna, talán a rozzant ház börtönéig, ahol reb Hersele most könynyezve, sóhajtván gondol vissza otthonára s várja a megváltó halált.

Mikor a széder megkezdődött s a cadik fölemelkedett helyéről és tanítványaival fölemelte a tálat, hogy elmondja a „*Hó' lachmo anjé*”-t, egyszerre összecsukszott és zokogásba tört ki. Tanítványai megértették kétségbeesését, tudták miről van szó. Megrendülve néztek a szent emberre, aki egyszerre, mintha titkos erő hatott volna

rája, fölemelkedett helyéről és azután hangosan, reszketés nélkül folytatta az egyiptomi kivonulás elbeszélését, a hazada ősi zsolozsmáit énekelve.

A vacsora után harmadszorra töltötték meg a borospoharakat, tovább imádkoztak, de mintha a szavak üresen, tompán hangzottak volna el a meleg, gyertyafényes szobában s mintha ürömi lett volna a poharakban, nem édes, csillogó színű bor.

A havas szél most újra rákezdte oda-künn szomorú dalát. Didergő varjak káro-gása hallatszott be. Az emberek összeborda-ztak. A cadik most kezében a serleggel, kiszólt legkisebb tanítványának, hogy nyissa ki az ajtót. Ott állott a fehér asztal fe-jén, termete megújult, átszellemült arcán remény, harag, kétségbeesés, bizalom resz-ketett végig. Tanítványai nem tudták, mi történt vele.

Az ajtó kinyílt s egy kétségbeesett asz-szony jelent meg a küszöbön. Reb Hersele felesége.

— Segíts, cadik, szerencsétlen uramon! — zokogta kétségbeesetten.

Kint a vihar még vadabban dühöngött. Hideg áramlat suhogott be a szobába és majdnem eloltotta a gyertyákat. A cadik most oda lépett a küszöbre. Azután fájdal-masan viharozva bűgött fel belőle a meg-gyötört szó: „*Sefajch chamosz...*” —

önts ki haragodat azokra, akik megtagad-nak téged...” Hangja olyan rettenetesen zűgött, mint a mennydörgés, szeméi villá-mokat szórtak. Kint a rettenetes orkán derékban törte ketté a fákat és egyszerre olyan ropogás hallatszott, mintha házak dől-tek volna össze irtóztató recsegéssel. A vendégek arcán a rémület iszonya tükröz-ődött. Csak a cadik állt ott keményen, töretlenül, hívó bizalommal.

Néhány néma perc mult el, a megsemmi-sülés gyötrelmes percei. A tanítványok ma-gukba roskadtak s csak akkor eszméltek fel, amikor Hersele felesége boldog sikoltásba tört ki.

„Az uram!” — szólt sirva-nevetve és rávetette magát férje keblére. A tanítvá-nyok kísértetiesen néztek rájuk. Csak Rabbi É'ijje mosolygott.

— Beszélj, fiam, — bízta reb Hersele-t.

— Ott fetrengtem a börtönben... Sir-tam, amikor arra gondoltam, hogy nem le-hetek otthon, nem lehetek itt a széder vége után Rabbi É'ijjenél... A hideg kin-zott. Imádkoztam. Elmondtam magamban a hagadát és mikor odaértem, hogy azt mond-jam: „*Sfajch chamoszchó*”, egyszerre meg-rázta a házat a gyilkos vihar. Beszakadtak a rozoga falak, a szél elsodorta a nádtet-tőt... Ott állottam a romok közt, szabadon. Csoda történt velem... Szabad vagyok, ide siettem közelek...

Rabbi É'ijje magához ölelte a félig meg-fagyott embert és leültette maga mellé. Tanítványai most úgy néztek rá, hogy szem-ükben szinte izzot a hit; a reményesség, a szeretet tüze. És az este zűgva viharzott ki a havas éjszakába a *hallél* hálaima boldog, felszabadulást hirdető zsolozsmája.

Müller Ignác

Ajánlom orth. kóser של מדינת kitünő boraimat.
Elsőrendű tokaji zamatos pecse-nye és asztali borokat, nagyban és kicsinyben legolcsóbb árban.
LÁZÁR MÁRKUSZ borpince
(volt Gecovits)
Budapest, VII., Klauzál-tér 16
Telefon hívó: 41-6-56

— EGY BECSÜLETBELI ADÓ-SÁG. Schwartz József nagyváradi egyleti rabbi kitünő munkát írt „*Hadrász Kajdes*” címen a Chevrák történetéről s az idetar-tozó vallási szabványokról. A műből már néhányszor közöltünk érdekes részleteket. A szerfent a tudós szerző saját költségén adta ki. Magyarországon igen sok chevra s magános *elfogadta* a könyvet *de nem küldte be az érte járó összeget*. Ez a mul-lasztás bizonyára az ismert valutáris nehé-zségek miatt történt. Schwartz József rabbi most lapunk útján fordul az illető chevra kadicák vezetőségeihez, továbbá az illető magánosokhoz, hogy szíveskedjenek a könyv árát a következő címre küldeni: Schwartz Zsigmond, Kisvárda. (Csekk-számla: 58.432.)

SZOMBATHELYEN
legízletesebben és legolcsóbban étkezhetik
Einhorn Simon orth. vendéglőjében
Erzsébet királyné-utca 5. sz.
Előzetes és pontos kiszolgálás. Lakodalmak jutányosan vállal

Figyelem! A Fränkel-féle orth. כשר Siófokon az ideai sáisonra két helyen nyílik meg: A fürdőtelepen, Batthyányi-utca 21. sz. (Béla-vári-utca sarok) és a Vilma-telepen, István-u. 4. szám. a tavalyi helyen. — Előzetes érdeklődés és előjegyzés: Fränkel orth. pensió és étterem Bpest, VII., Rombach-utca 11. Telefon: 37-2-57. és Tausky Dezső megb. Budapest, Gróf Zichy Jenő-utca 37. szám. Telefon: 17-6-85.

ארטה כשר של מדינת
tea, burgonyaliszt, ecetsav és az összes fűszerárak, valódi szilvórium kék szilvából legolcsóbb és legmegbízhatóbb
Nagyban! PAPPER DEZSÓ, Budapest, Dob-utca 19. Telefon: 34-5-30 Kicsinyben!

HIREK NAPTÁR

Kedd este: bedikas chomécz Szerda: erev peszách, éruv tavsilin Chomécz-tilalom 3/9 órákor Chomécz-elegetés és eladás 1/2 11-ig (Az első 3 napon valamint az utolsó 2 napon fogyasztandó maczeszből és örölt maczó-lisztből erev jomtovkor kell *chalót* venni.)

Peszách 1. és 2. napja és Sabosz Chajhámajéd (Sir-hasirim) יום טוב beköszöntése (Bpest): 6.40 Péntekesti gyertyagyújtás „ 6.30 שבת kimenetele „ 7.25 Vas.-hétfő,-kedd: Chajhámajéd

Peszách 7. és 8. nap (szerda-csüt.) — Csütörtökön mazkir — יום טוב beköszöntése (Bpest): 6.47 „ kimenetele „ 7.32

Sabosz Achré, Niszon 24 Háttajró: „Hálaj kivné küsjim” — Rajs-chajdes bencsolás — Gyertyagyujt. 6.40, שבת kimen. 7.35

A peszách ünnepe alkalmából előfizetőinknek és barátainknak vig ünnepet יום טוב שמחה-t kívánunk.

Lapunk legközelebbi száma י"א má-jus 6-án jelenik meg.

— A „SECHÜTE CHÜCZ” TILAL-MA BUDAPESTEN. Sussmann rabbi úr a *Sabosz hagódajkor* megtartott drósójá-ban nagy lendülettel ostromozta azt a visz-szasságot, mely az utóbbi időben a hitköz-ségben elharapódzott: a „*sechüté chücz*” *tilalmán sokan egyszerűen túl tessék magu-ka!* „...*Vaanachnu machsim, ünnezoónu ovajm*” ha ezt elhallgatnók, vétket követ-nénk el”, mondta, vétket a hitközség ellen, melynek *lélet veszélyeztet* ezen a „*bész-din*” által réges-rég óta érvényben levő tilalom megszegése. „*Úró hákajhén veroó, vehiné poszó hanegá babójisz*” eme hiba el-terjedt sajnos a házakban, „*tomé hü*” az ilyen ház „tisztátalan”. Ezen kijelentéshez — úgymond — joga van a rabbinátusnak, amely ismételen figyelmezteti a közönsé- get, hogy *más hitközségekből behozott húst használó házak aszerelve vannak, mintha nevélt és tréfát élveznének*. Egyben kijel- lenti a főt. szónok, hogy a jövőben az ilyen háztartások a templom előcsarnoká-

A pöstyéni Talmudtörában
mely iskolakötelesek számára polgári iskolai magánoktatással van egybe- kötve, a következő szemeszterre ta- nulók felvételnek. Legolcsóbb ellá- tásért gondoskodva. Bővebb felvilágo- sítást nyújt:
Mannheimer Móric, Plestany. (Szlov.)

ban *kipellengéreztetnek*. Reméli azonban, hogy erre — jelen figyelmeztetés után — már nem fog sor kerülni, hogy majd kijel- lentheti, hogy: „*ki laj főssó hanegá babó- jisz*” — nem terjedt tovább a kár „*vetihér hákajhén ess habójisz*” s tisztának nyilváníthatja a szóban forgó házakat, „*ki nirpó hanógá*”, mert kigyógyultak a hibából.

— PESZÁCHRA ESŐ VÁSÁROK ÁT- HELYEZÉSE. Számos helységben az or- szágos vásárok a peszáchí főünnepekre vol- tak kitűzve. A Központi Iroda megkeresé- sére a vármegyei alispánok — a legtöbb esetben — a vásárokat más nyitási he- lyezték át.

— ORSZÁGOS T. B.-KONGRESZ- SZUS. A *budapesti Tiferess Bachurim* május 15—16-án, a Bpesti Nemzetközi Vásár idejében, amidőn félárú jeggyel lehet a fő- városba jönni, országos ifjúsági kongresz- szust rendez, *melyre az ország összes orth. zsidó ifjúsági egyesületeit ezuton meghívja*. A kongresszus tárgya: az orth. ifjúság *vallási és szociális problémái*. A T. B. egyesületek felkéretnek, hogy a kongresszu- son való részvételüket 14 napon belül az egyesületnél (VI. Laudon u. 3.) bejelent- sék.

— A BUDAPESTI „TÓRASZ-EMESZ” iskolában vasárnap f. hó 17-én tartották meg a szemesztervégi záróvizsgálatokat. Az I. osztályban (tanító: *Selinger Mór*) Du- schinsky Márkus, a II. osztályban (tanító: Singer Jenő) Feldmann Izsák, a III. osz- tályban (tanító: Gancz Salamon) Klein Márkus iskolaszéki elnök és Straussmann Dániel, a IV. osztályban Sussmann Dezső és Schönberger Fülöp urak vezették a ki- hallgatásokat. A vizsgálat, — melyen a fő- tisztelendő rabbinátus tagjai és öbudaí Freudiger Ábrahám hitk. elnök is részt- vett — ismét megmutatta, hogy a *Tórasz- Emesz* iskola a „jesiva-utánpótlás” szem- pontjából feladata magaslatán áll. A kiváló előmenetelt tanusító tanulók jutalom szé- fer-okat kaptak. A lelkes és odaadással működő hitoktatóknak *dr. Deutsch Adolf* igazgató fejezte ki az iskola köszönetét és a szülők háláját.

Schweizer Thoralehranstalt, Montreux
ישיבה מעץ חיים
Bekanntmachung
Wir geben hiermit bekannt, dass am 2. Jjar, Sonntag, den 8. Mai die **Semestereröffnung** stattfindet. Da wir nur soviele Schüler aufnehmen, die in unserem Internat in der Villa Quisisana Platz haben, bitten wir die Anmeldungen bis spätestens 30. April sofort an den Rektor, Rabb. E. Botschko zu richten. Es bestehen sowohl Kurse für Anfänger, wie auch für Fortgeschrittene.

— ZSIDÓ PÉKEK MENTŐSÍTÉSE A PESZÁCHI SÜTÉS: KÖTELYEZETT- SÉG ALÓL. Előfordult, hogy a zsidó pé- keket a helyi hatóság arra kényszerítette, hogy peszách alatt is süssenek. Erre a ke- reskedelmi miniszterium — a Központi Iroda felterjesztésére — a pékek egy konkrét esetben ez alól mentesít: olyan megoldás mellett, hogy a lakosság kenyér- szükséglete más módon biztosított.

— AZ ANTISZEMITIZMUS ELLENI LIGA NAGYSZABÁSÚ MANIFESZ- TÁCIÓJA PÁRIZSBAN. Párizsból jelen- tik: Hatalmas manifesztaió zajlott le a napokban Párizsban. Az antiszemitizmus leküzdésére alakult nemzetközi liga felhí- vására, mintegy ötezer ember jelent meg a manifesztaió, hogy tiltakozzék az egyre elhatalmasodó antiszemita kilengések ellen. Bernard Lecache, a liga elnöke kivül, számos képviselő, író és lelkes ostromozta súlyos szavakban az antiszemita barbáriz- must, majd határozati javaslatot fogadtak el, melyben tiltakozásukat fejezték ki a so- rocai hat zsidó fiu lelővetése, a lengyelor- szági, a magyarországi, a balkáni, az ausztriai és a németországi antiszemita ki- lengések ellen. Ezenkívül élesen állást fog- laltak a hitlerizmus ellen és a béke meg- teremtésére hívták fel az európai népeket.

— A NYIREGYHÁZI ORTH. TAL- MUDTÓRA *Tasrid* szombatján tartotta szemeszteri záróvizsgálatát. A 6 osz- tályban külön-külön egy bizottság végezte a vizs- gáztatást. A jeles tanérek ügybiztos műkö- dése a növendékeknek elért fénves eredmé- nyekben tükröződött vissza: a tanulók az egész szemeszteri penzumból kivétel nélkül feleltek. Rákövetkező vasárnap volt a záró- ünnepély, amidőn szétosztották az ajándé- kokat és kitüntetésekkel a fiuk fő úr. *Hel- lier Lázár* gondnok megkapó beszédében méltatta a Tóra eme ünnepének jelentősé- gét.

— RITUÁLIS ELLÁTÁS A LETAR- TÓZTATÓ INTÉZETEKBE. A letar- tóztató intézetekben a peszáchí rituális ellátás az idevonatkozó feyzházi és törtön- ügyi rendtartások értelmében ezelőtt csak az ünnep két első és két utolsó napján volt megengedve. A Központi Iroda inter. enció- jára az idevonatkozó rendtartásokat az igazságügyi miniszterium akként korrigálta, hogy a peszáchí rituális ellátás az *egész ün- nep tartamára* meg van engedve.

כשר של מדינת
kávépörkölés
cukor és fűszerőrés, a budapesti aut. orth. rabbiság felügyelete alatt kizárólag **Geiringer kávépörköldéjében** lesz feldolgozva.
VII., DOB-UTCA 37. Telefon 37-9-07.
Vidéki pörkölést is vállalok.

Orsz. Tomché Jesivószt Egyesület, Győr (Postacsekkszám 40.530)

Templomi adományok: Dompentele: Szekulesz Mihály ált. 30, Mórchiúja: Kohn B. ált. 10, Nagykörös: Grosz D. ált. 10, Pustadobos: Grosz E. ált. 1, Vámosod: Kohn B. ált. 6,50, Hozzáj. Kohn B. 3, Kaczender E., Salamon S., Schiff D. Gáborján 1—1, Klein 0,50, Kiskurmajsa: Hauer Lipót ált. 27, (Hozzáj. Hauer L. 12, Markovics M., Beck J. Ujvidék 5—5, Stein M., Meischer G., Neumann H. Feuer J. 1—1) Kunszentmiklós: Bauer M. ált. 8,70, Mágoos: 18, Kecskemét Ort. 24, Hozzáj. Kecskeméti Izid., Kecskeméti M., Peck I., Guttmann L., Langerman J., Katz M., Abraham M., Steinberg J., Steinherr A., Coitein A., Grünfeld Gv., Schlesinger V., Roth J., Goldberger I., Kain M. 1—1, Dr. Fritzt J. Chevra Gem. Cheszed 2—2, Friedenthal M. 1,50, kisebb adom. 4) Ács: Kellner B. ált. 7, Pomá: Ullmann Ármán ált. 8,70 (Hozzáj. Grossmann J. 3, Pogány G., Epstein B., Horvitz J. 1—1, kisebb adom. 2,70) Székesfehérvár: Heinrich főrabbi ált. 33,20, B.-csaba Ort. 10, Hazkora Fgyl. Budapest: 20, Óbudai H. k. 10, Kalocsa: 14,80, Pesterzsébet Orth. Imagyület: Schwarz Ad. ált. 30, Szeged: Orth. Imagy. 20, Tamási: 10, Képest: Orth. Imagy. 13, (Hozzáj. Szatmári Jaka) Schwartz H. 3—3, Mautner A., Steinm. J. N. N. 2—2, kisebb adom. 1) B.-szemes: Sauber Á. ált. 24,62, Battonya: 43,50 (Hozzáj.: Schwartz Gusztáv 17,50, Fischer Dzsó 10, Schwartz Imre 6, dr. Schwartz Anor 4, Deutsch R., id. Schwartz I. 2—2, Hacker M., Schwarz O. 1—1), Kisbér: 10, Csabrendek: Klein Ad. rabbi ált. 6, Nyregesjfalu: Ehrenfeld M. ált. 24,90, Veszprém: 23, Vanyarc: 3, Vámosmikola: Grossmann J. ált. 34,65, Fülesd: 3,20, Lak: 5, Balta: 3.

Chevra Kadisák adománya: Sz.-lelérvár 10, Buda 10, Szilasbálys: 5, Győr: 24, Cegléd: 5, Kecskemét: 10, Monor 5, N.-kanizsa 2, Ujpest: 5, Baja 5, Eünying: 5, Szeged: 10

Nő és Leányegyletek adománya: Mógosi Nőegylet 5, Hódmezővásárhelyi Leányegylet 10, Celdömölki Leányegylet 2.

Purimi gyűjtések: Illyics Sára és Klein Elza B. ujjfalu ált. 10, Hoffmann M. Beled ált. 2,21, Kellner S. Nagyvárad 8, Beck B., Szedres 5, Kugler Nádor Szombathely ált. 44,54, Neumann H. Pécsolt ált. 6,50, Lindenfeld Károly Tiszadob ált. 4,90, Kalocsai Hitk.: 2,06, Eckstein Samu Törökbálint ált. 6, Weisz Mór N. csesed gyűjtései: Nagyecsedben 12,90, Mátyás 5,94, Vállajon: 2.

Purimi adományok: Ickovics Test. Tótkomló 10, Pollák Ign. K. Egersz. Steiner Izsó Kapuvár, Mermelstein M. rabbi Sz.

fehérvár 5—5, Fonfeder testvérek, B.-csaba Deutsch F. K. Maga. 1 3—3, Benzer A. rabbi Zalalövő ált. 8, Peichard M. Abaujlak 5, Bpest: Korach Márk, En. Árm., Gellért Lipót, dr. Antal Jenőné 5—5.

Eljegyzési gyűjtés: Klein Böske K. K. Félegyháza gyűjt. Klein-Kreis. ann. eljegyzésen 6, Friedmann Ica K. K. Félegyháza ált. Staub-Höniq eljegyzésen 4,40.

Lakodalmi gyűjtés: Steiner Gyömöre — Herzog Verbó lakodalmán 213, Deutsch Iránke és Lemberger Elvira Köm. gyűjt. Neumann Steiner lakod. 5,90, V. öli Manó Felsőreg gyűjt. Holländer és Schick lakod. 19, Cziffer Géza Keményegyház gyűjt. Steiner Iránke és Cziffer Miksa esküvőjén 15, Gottesmann Rózi Nagyléta gyűjtései: Föth—Engelmann esküvőjén V. s. s. 4,40, Bernstein — Herc esküvőn 10, Crimann — Salamon esküvőn 9, Kohn — Jungreis esküvőn Derecskén 24,70, Foh. Ferenc és Kohn Etta esküvőjén Hosszupályán 5,12, Gottesmann Sárka és Gbser Szerénle N. léta gyűjtései: Gottesmann Rózi és Rosenbergh Hermann esküvőjén 12, Fried Aurél Nyirma gyűjt. Stern lakodalmán, mint sürgőnyemgyáltás 5.

Brisz Miló gyűjtések: Hoffmann M. Beled, Heimler Márkusnál 1,86, Steiner Salam. Gyömöre ált. Faragó Gy. gynél Celdömölki 26,62, Bauer Sándornál Esztergom 10.

Jahrzeit alkalmából: dr. Feuerszín Lajosné A. szántó 6, Szántó Lipót P. zence 5, Neu Sománé Keszthely 3, Deutsz N. vérek Abaujszántó 8.

Thilim mondasért: Magyarán Vadász Irma R. palota 5, Ungár Pezso rabbi Nagytény 10.

Különböző adományok: Pollák Samu Mágoos 12,40, Lebovics J. főrabbi Mágoos ált. 8, Klein Samuné Hidvégárdó 10, Hauer L. Lipót K. K. Maja 5, Márkus Imréné Pomáz 5, Klein Testv. Kunszentmiklós 10, Rosenbaum F. Mándok 5, Schwartz Károly Csákvár 15, Singer Mór Tab 10, Müller Mihály Fülöpszállás ált. 5,30, Budapest: Reich Ad. Fiai 10, Friedmann Simonné 20, Fult Zs. 10, Grauer M. 15, öz. Ernst Lajosné 10, Lamm M., L. Lán. V. 5—5, Értény: Benedek Gy. 5, öz. Frey Manoné 15, Weisz S. Forrócsanak 10, Cziffer Ad. K. Egerszeg 5, Mermelstein rabbi Székesfehérvár 5.

Távirat megváltások: Steiner Gyömöre — Herzog Verbó esküvőjén 118,37, Löwinger Sárvár — Löwy Aszód esküvőjén 83,10, Wiesel Bözsi Tiszszőlős lakodalmán 21,20.

KOLLER
bronzsillargyár
BUDAPEST, VIII.
Doboz ucca 15.
Telefon: 32—3—37.
1931. évi új modellek

Grünberger Emil Celdömölki lakodalmán 18, Bernstein — Grünbaum Nagyléta esküvőn 10,50, Schönfeld Szerencs esküvőjén 13,80, Kohn derecskei főrabbi leánya és Jungreis nádudvari főrabbi fia esküvőjén 18, Teitelbaum főrabbi Putnok leánya esküvőjén 7, Goldstein — Weisz Cegény esküvőjén 6, Grünfeld Dombrád — Weisz Jánosra esküvőn 6, Spitzer Zsigmond Beled leánya esküvőjén 43,10.

Utólagos Tomché Jesivószt-Szemes bevétel: Csenger: 100,80, Demecser: 80, Dombrád: 20,14, Hajdúsámson: 14, Hajduszoboszló: 82,50, K. K. Félegyháza Örömucai Szef. Imah.: 4,86, Laca: 2,50, Makó Machziké Tóra Imah.: 50, Magyarbányegyház (II. küld.) 6,70, M. zósas: 6, Nyírbétek 17,40, Nyirecszári: 11,50, Páon: 22, Rohod: 11,16, Sajóvámos: 17,60, S. A. Ujtele Orth. Bész Hamdras: (I. észl.) 67, Vajja: 39, Kárász: 14.

Részletezés.
Csenger: Kaufmann Nándor 10, Schwarz A., Lichtmann M. 6—6, Kaufmann A., Kaufmann V., Grosz J., Braun J. 5—5, Berger F., Lautmann S., Reingewürtz L., Gelber J. 3—3, Kaufmann J., Sámuel N., Grünfeld M., Reingewürtz L., Nólé J., Braun Ign., Katz S., Katz K., Klein I., Lichtmann V., Herskóvics M., Reingewürtz J., Schwartz M., Venyige A., Weisz S. 2—2, Bernáth Zs., Gósinge: A. 1,50—1,50, kisebb adományok 1: 80.

Demecser: Ehrenreich Adolf 10, Ehrenreich Gy., Glück Herai, Löwy J. 5—5, id. Grossmann H., id. Weisz H. 3—3, Ehrenreich S., Ehrenreich J., Csák Ernő, Braun B., Penner M., Schwarz H., Grossmann S., Weisz Sie, Weisz G., Gürczler H., Leicht M. 2—2, Glück M., Weisz Mátyás, Weisz L., Klein Ign. 1,50—1,50, Glück B., Glück Jenő, Glück Józ. Glück Zs., Müller D., Krausz J., Grossmann M., Weisz Sám., ifj. Weisz H., Weisz F., Gósbmann S., Goldfarb E., Leicht E., Leicht B., Leichtmann D., Leichtmann H. Róth H., Reichmann B. 1—1, Berger J., Weisz Márk, ifj. Glück B., Gubner S. 0,50—0,50.

Magyarbányegyház: Grosz Józ. 6,50, Borostyán L. 5,50, Schneek L. 5, Stern D. 2,80, Braun N., Löwy H. 3—3, Pollák F. 3,60, Katz M. 2,80, Krausz J. 2,10, Kohn I. 2, Reichmann J. 1,40, Klein F., Steinberg L. 1—1, Reichmann S. 0,70.

Mezősas: Luger A. 2,10, Kufér, Kleiné, Marton 1—1, kisebb adományok: 0,90.

Nyirecszári: Reinitz Antal 8,50, Blau Pezso 2, Keszenbaum S. 1.

Sajóvámos: Schwarz M. I., Hartstein S. Sényő Krakovics J. 2,50—2,50, Brandspiegel H.-né Ecseg 2, Schwarz Gy., D. m. zinger S. 1,50—1,50, Vajda J., Brandspiegel D., Grossmann J., Weiszberger 1—1, kisebb adományok: 260.

Kárász: Fülöp Á. 5, Kohn G., Grünfeld H., Blau M., Schwed I. 2—2, Farkas M. I.

Budapesti Nemzetközi Vásár Május 7—16

Most, hogy ide s tova két hét telt el bennünket a Budapesti Nemzetközi Vásár megnyitásától és a Városliget rügyező fái között már épülnek a színes pavillok, elismeréssel és örömmel állapíthatjuk meg: a májusi Budapesti Vásár az ideá szebb, és tartalmasabb lesz, mint valaha.

Nemcsak a Vásár gazdag programja, hanem a látogatók számára biztosított rendkívüli és minden eddigieket felülmúló kedvezmények is megokolják azt a nagyarányú érdeklődést, mely különösen a szomszédállamokból máris mutatkozik a Budapesti Nemzetközi Vásár iránt. A vásárigazolvány, melynek árusítását már megkezdtek oly kedvezményeket, szórakozásokat és kényelmességeket biztosít a májusi Budapesti Nemzetközi Vásár látogatóinak amelyekkel még egy nemzetközi vásár sem lepte meg a vendégeit. A szokásos utazási kedvezményeket utak tetézik. A földi közönség részére — melynek külön kihangsúlyozni, hogy a pengő telföldi vásárlóere-

je az utóbbi időben úr. endetesen megnövekedett — a már ismeretlenül még külön utazási kedvezmény is ki rendelkezésre. Háromszor utazhatnak az Budapesti Nemzetközi Vásár iránt. A vásárigazolvány, melynek árusítását már megkezdtek oly kedvezményeket, szórakozásokat és kényelmességeket biztosít a májusi Budapesti Nemzetközi Vásár látogatóinak amelyekkel még egy nemzetközi vásár sem lepte meg a vendégeit. A szokásos utazási kedvezményeket utak tetézik. A földi közönség részére — melynek külön kihangsúlyozni, hogy a pengő telföldi vásárlóere-

Az Aquillár-család

Elbeszélés. 3. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi
(Fordította: MÜLLER IGNÁC)

Spanyolország történetének legszomorubb korszaka az, amelyben elbeszélésünk lejátszódik. A pireneusi félsziget I. Károly alatt (mint német császár V. Károly) Európa nagy része fölött és Amerika újonnan felfedezett országai felett uralkodott és az új földrészről hozzá befolyó kincsek óriási összegeket képviseltek, de a királyainak és fanatikus lakosságának büne a legrettenetesebb süllyedésbe és a legszomorubb züllésbe taszította. A zsidók és a mórok kiűzetése megfosztották az országot a legszorgalmasabb és legügyesebb lakosaitól és azokat, akik visszamaradtak és titokban fölvettek a kereszténységet, az inkvizíció borzalmas törvényszéke halomra öldöszte. Ehhez hozzájárult még az a körülmény, hogy a régecsk egész sora tönkretette az országot és ezek között a legrettegetlenebb volt II. Károly. Már II. Fülöp óta bizonyos letargia feküdt meg a lelkeket és a fanatikus papok kezébe fosztotta a népet a gondolkodási képességtől. A heresi lehetőségre egyre vigasztalanabb képet nyújtott, az Amerikából jövő kincsek nem enyhítettek a nyomoron, mert nem a tevékenység felélesztésére szolgáltak, a nép inkább túrt a nélkülözést, mintsem dolgozott volna és az inkvizíció a legnemesebb polgárokat máglyahalálra ítélte. Igazságszolgáltatásról szó sem lehetett; a korlátlanul uralkodó király nevében egy tucatnyi kegyenc kénye-kedve szerint azt tette, amit akart.

II. Károly utolsó tagja volt a spanyol Habsburgok dinasztiájának, utolsó közvetlen sarja Ferdinándnak és Katholikus Izabellának. Övele kihalt házának ferfitörzse, mert mindkét feleségének (az egyik francia hercegnő, a másik a pfalzi választófejedelem leánya volt) nem született gyermeke. Amikor másodszer megnősült és ez a házassága is gyermektelen maradt, gyóntató apja Fróilán Diaz páter, Avila püspöke úgy vélte, hogy a király el van varázsolva és egy természetfölötti befolyás akadályozza azt, hogy gyermekáldásban részesüljön. Ezért néhányszor alávetették a királyt egy u. n. „ördögkiűzésnek” de minden ilyen kísérlet eredménytelen maradt. Ezekután a püspöknek jelentették, hogy *Cangas de Tineoban*, egy aszturiai kis helységben, egy domonkosi szerzetes egy állítólag ördögtől megszálott apácát megigéz és a démoni szellem feleletre kényszeríti. Spanyolország első prelátusai: Porto Carrero bíbornak, Ricóberti nagyinkvizitor és a király gyóntató apja azt az utasítást adták a domonkosi szerzetesnek, hogy kérdezze meg az apácában lakozó örmöket, vajjon a király megvan-e varázsolva, illetőleg miképen

lehetne a varázson segíteni, vagy fellépni ellene. A démon természetesen azt felelte, hogy a király igenis el van varázsolva és nincs más ellenszer, mint az, hogy a domonkosokat dusabban kell támogatni és az inkvizíciót szigorúbban kell kezelni! Az egész királyságban erre kihárították a parancsot, hogy az inkvizíciót meg kell szigorítani és hogy a szószékről figyelmeztetni kell a népet arra, hogy minden gyanus embert áruljanak be a szent tribunálisnak. Kiküldték a legjobb és a legkitűnőbb szónokokat az egész országba, hogy a népet feltűzeljék a titkos zsidók a mórok és az eretnekek beárulására. Valenciában megjelent *Guerre Ribere*, egy fanatikus szerzetes és a salfarnikai egyetem teológiai tanára, hogy a franciskánusok templomában szónokoljon. Nem volt szabad e prédikációnál hiányozni senkinek, akinek az inkvizíciós törvényszéktől tartania kellett. Don Manuel és felesége is megjelentek és meghallgatták a prédikációt, amelyet a spanyol inkvizíció történetírója *Llorente* megörözött számunkra és amely megmutatja nekünk, mily rettenetes szellem uralkodott akkor Spanyolországban.

— Az egyház — szót többek között a teológiai professzor — katonai hatalom. Minden katona köteles feljebbvalójának bejelenteni: hol az ellenség. Ha ezt nem teszi, akkor áruló és megbüntető. Minden keresztény egy katona és ha nem árulja be az eretnekeket, akkor árulást követ el és ő maga az inkvizíció eljárása alá esik. Ezt látjuk a bibliában is: Jákob elhagyja bucsu nélkül az ő apását Lábánt. Miért tette ezt? Mert Lábán bálványimádó volt. Látjuk tehát, hogy ott, ahol hitről van szó, alá kell rendelni a vallásnak az összes emberi érzéseket. Az eretnekeket be kell jelenteni az inkvizíciónak, még ha saját szülőkről van szó. Mózes is mint főinkvizitor nevelőanyjának apjára, Faraónra lesújtott... Jósua mint inkvizitor járt el Achan ellen, aki a lánogoknak dobott oda. Achan Juda egyik törzsfőnöke volt és mégis denúciálták, mert az eretnekek még akkor is, büntetőnek kell, ha királyi vérből származó hercegek volnának. Dávid inkvizitor volt Góliáttal és amint ő Góliátot megölte azonképen kell az inkvizitoroknak az eretnekeket kiirtani.

Ily értelemben és szellemben folyt tovább a prédikáció; a bibliai példákat követték az evangéliumi példázatok. A tömeg a legvégsőkig lett fanatizálva; legszentebb kötelességnek lett odaállítva: minden, még a leghalványabb gyanut is közölni a „szent törvényesék” tisztviselőivel, minden eretneki színezetű megnyilatkozást tovább adni, hogy az eretnokség tüzzel és karddal kipusztíttassék a világból.

Legnagyobb izgalomban hagyta el Donna Annuciata a bazilikát. Hazaérkezve könnyek között ráborult férjére és könyörögve kérte, hogy minden intézkedést megtegyen az ország elhagyására, még mielőtt nincs ellésve és a veszedelem még nem következett be.

(Folyt. köv.)

Pályázatok

A MÁDI AUT. ORTH. IZR. HIT-KÖZSÉGBEN a rituális fürdő kezelésére alkalmas, kizárólag erőteljes fiatal házaspár kerestetik; egyben az illető férfi *talmid-chóchom* és *joré somájim* legyen, hogy a talmudtörái tanítói állást is betölthesse. Fizetési feltételek megegyezés szerint. A Talmudtörái tanítói állásra, esetleg nőtlenek is pályázhatnak.

SALCZER JENŐ
hitk. elnök

KERESEK METSZÓT FÜRDŐ-HELYRE vendéglőm részére. Kivánságára feleségét konyhában foglalkoztatom. Ajánlatokat bizonyítványokkal, igények megjelölésével „Fürdő” jeligére a kiadóhivatalhoz küldjétek.

A PÜSTYÉNI TALMUDTÖRÁI az intézet felső osztálya részére *melamed joré somájim* keres. Csakis jó pedagógus pályázón, aki képes legyen a növendékeket a jesivákra mint perfekt *siur-géhereket* előkészíteni. Pályázatok Niszson 25-ig küldendőek be.

Mannheimer Móric, *Piestany*.
(Szlovénzkó)

Sarkadi jesivában

bócherék internátusszerű teljes ellátását havi 30 P-ért elvállaltam. Kifutó kiszolgálás! Jesivánkban **fiógy kezdő „siur géherek”** vétetnek fel. Írásbeli jelentkezés legkésőbb **peszachig** alatti címre eszközleendő, ahol közelebbi felvilágosítás is kapható.

Krämer Sámuel jesiva-gondnok
Sarkad.

SZIGORUAN ORTH. HÁZHOZ jobb családból való, intelligens fiatal leány, elmenne 2-3 gyermekhez, vagy háztartásba, ahol cseléd van. Főzni varrni tud. „Jó bánásmód” jeligére, *Békéscsaba* Poste restante.

ארטה כשר וויין של סמח

Édes tokaji boraim megérkeztek. Elsőrendű bor már 80 fillérért kapható. Díjtalanul házhoz szállítom.

Niszel étterem

Rombach-utca 16.

Telefon: 43-9-96.

Pollák Sarolta

közméleti intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségpótlás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hámlasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolító szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrassy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

Apró hirdetések

INTELLIGENS fiatalember, vallásos családból, italszakmában több évi praktissal, 4000 pengővel üzlethez társulna, vagy benősülne. Bélyeggel ellátott levelet a kiadó továbbít.

LÖWINGER SÁMUEL Kaba. Házasságközvetítő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg kérérik.

FELESÉGET keresek fővárosban lakó, hatvanas években levő, özeveg, gyermektelen, magánzó rokonom részére. Rokonom Budapesten, valamint az egész országban elismert, elsőrendű tekintély és tekintélyes vagyon, valamint négyesbőbbs gyönyörűen berendezett lakás felett rendelkezik. Megkivántatik, hogy az illető hölgy vallásos érzelmű, jólelkű és félig-meddig vagyoniilag is hozzáilló legyen. Ajánlatokat teljes címmel „Gondtalan jövő” jeligére a kiadóba kérek. Diszkrétció biztosítva.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

SIKERÜLT vallásos bóchert, csehszlovák állampolgárt keresek, jó családból való szép leány részére. Hozomány, *fiateltetés* borszakmabeli utazói állás. Ajánlatok „Boragykereskedés” jeligére a pozsonyi kiadóba (Müller Ignác, Bratislava, Edlov dvor) intézendők.

HEIRAT. Ein in einer grösseren, schönen Prowinzstadt wohnender älterer Herr, aus sehr achtbarer Familie, bekleidet Ehrenstelle, hat sehr gutes Einkommen, — sucht eine orthodoxe fromme, gesunde Person mit guten Tugenden und edlen Eigenschaften. Auch auf die äussere Erscheinung wird Gewicht gelegt. Strengste Discretion! Antrage wolle man unter Chiffre „17” an die Administration dieses Blattes senden.

23 ÉVES vallásos érzésű fiatalember vagyok, 4 év óta egy *nagykanizsai* üveg-és porcellán-nagykereskedésben, mint segéd működöm. Mivel itt, sajnos kényserítve vagyok *mechallel saboss* lenni *יל*, felkérem a szombattartó cégeket: segítsenek ki *kényszerhelyzetemből*. Állásomat 140—160 pengős alkalmazással elcserélném, *esetleg benősülnék*. Szíves megkereséseket „*miczvo rabo*” jeligére kérek.

MEISELS házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Tálisszövőde, könyvkereskedés, Rombach-utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

GAZDASÁGBAN, tejkezelésben és baromfitenyésztésben jártas szombattartó megbízható ember elhelyezkedést keres. Berliner, Rákosszentmihály. 6-ik Névtelen utca.

ORTH. háztartásban főzni tudó leányt május 1-re keresek. Ajánlatokat igény megjelölésével *Weisz Fülöp*, Vác, címre.

JUNIUSBAN levizsgáztat, átségit, garanciával középiskolai tanár, havi 25 pengőért. Érdeklődés este. Erzsébet körút 17. II. em. 11/a.

ORTHODOX háztartás vezetésében jártas jobb nő május elsejére kerestetik. Cím: Blocknérnél, Erzsébet körút 12.

RITKA ALKALOM. *Rófs és temetkezési modern üzlet* főtéren, 40 éves, elköltözés miatt átadó, akár áruval, akár anélkül. Cím *Weisz Gizella* Hajdusámsón.

1—2 SZÉFER TÖRÁT, jókarban, venne kisebb vidéki hitközség. Ajánlatokat Deutsch Manó rabbi ur, Balassagyarmat, szíveségből fogad.

BÓCHER *talmid-chóchom, joré somájim*, elmenne bármilyen községbe, vagy faluba gyermekeket tanítani, *alef-béss-tól, gemóre-tajszefess-ig*. Eddigi működést igazoló írásokat, kívánatra elküldöm. „Nagy tachlisz” jelige.

PERFEKT NÉMET zsidó leányt — ki orth. háztartásban is segédkezik — azonnali belépésre keresek 9 és 11 éves gyermekek mellé. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével kérek. Iczkovits Sándorné, Békéscsaba.

של-סמח

Fisch Jakabné üzletében, Budapest, VI., Vasvári Pál-utca 5.

saját magam hozom forgalomba, 60 fillérestől a legfinomabb minőségű. Prima sel-peszach szilvórium P 320, törköly 280. Mivel az italok általában nézsech-gyanusak, célszerű azokat most az egész évre beszerezni. Referencia a budapesti orth. rabbinátus Rosenbergs Salamon (Halasról).

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET.
Budapest, VII., Bethlen-utca 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Kalföldre 25 P.)

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A kongresszusi zsidóság új vezére

Hitközségeink mai nehéz viszonyai közepette rendkívül fontos a magyar zsidóság országos szervezeteinek konszolidáltsága, amelynek hiánya egyes hitközségek bajait még fokozná a fejletlenséggel. Épen ezért az *orthodox* központi iroda fontosságának átérzéséből fakadó szeretetünkkel kifolyólag mindig tekintettel voltunk a *kongresszusi* zsidóság országos szervezetének működésére. E tekintetben a *Zsidó Ujság*-nak egyenes volt az útja mindenkor, mert a dolgokat nem felkapott frázisok sokszor gyanus hangzatosága szempontjából ítélte meg, hanem a nagy filozófus ismert szava szerint „*sub specie aeternitatis*” az örökké valóság szemszögéből nézte, ami ebben az esetben a zsidóság örök vallási értékeit jelenti. Épen ezért hivatkozhatunk arra, hogy amikor néhai dr. Lederer Sándor hitközségi elnök a saját sajtója által félvezetett neológ tömeg tapsai között egy ellen-irodát akart szervezni, mi, izoláltan, hangzattal állandóan e törekvés destruktív voltát és végzetessé válható eredményeit. Ellenben tisztelettel üdvözlöttük azután a reorganizált iroda élén báró Kohner Adolfot, aki az országos iroda elnöki székéből a meghatározottan kijelentette, hogy az *orthodox* szervezettel a legteljesebb egyetértésben akar haladni. Hogy a nemeslelkű báró e kijelentése nem csak üres szó maradt, mutatja az az előkelő szellemmel telített nyilatkozat, amelyet a *Zsidó Ujság* útján tett akkor, amikor Frankl Adolf országos elnök felsőházi tagságáról volt szó. S ezzel kapcsolatban fel kell említenünk az 1929. november 15-én megjelent ama vezércikkünket is, amelyben kikeltünk az ellen, hogy a felekezeti közéletet megfosszák komolyságától azok, akik a felekezeti s egyéb lapokban elhelyezett névtelen kommunikációkkal harcolnak —

Stern Samu hitközségi elnöksége ellen. A kongresszusi táborban történtek megítélésében tehát mindenkor következetesek voltunk, mert mindent *csupán ugyanegy nevezőre hozhatunk*: erős kongresszusi iroda közvetve az erős *orthodox* irodát is jelenti, már pedig mindkettőre fokozott szükségünk van a felekezet rendkívül kritikus helyzetében.

Ugyanezt kell aláhuznunk most, amikor a kongresszusi iroda elnökválasztása küszöbön van. Báró Kohner Adolf lemondása véglegesnek tekinthető, bár az iránta megnyilvánult százszázalékban kideremelt ragaszkodás meg akarta tartani nobilis egyéniségét a felekezeti közélet számára. Így tehát újból erőre kapott a törekvés, amelyről már említett tettünk néhány héttel ezelőtt vezércikkben s amelynek célja: *Stern Samu* hitközségi elnök

kezébe letenni a vezetést. A jelöltetés körül felmerült egyéb momentumok az *orthodoxiát* nem érdekelhetik és csak az az egy mozzanat fontos számunkra: a *pesti izraelita hitközség elnöke eddigi működésében tetterős, ügybuzgó, nagy koncepciójú, az orthodoxia törekvései iránt jóindulatu s megértő férfinak bizonyult*. Ilyen országos elnök tekintélyt szerez lefelé felekezeti méltóságának s erőt képvisel *felé* is. Az *orthodoxia* elsőrangú érdeke, hogy a hitközségeket összekötő szerv kongresszusi viszonylatban sem legyen csupán papiron s csupán papírossal működő adminisztratív büro, hanem vezető és irányító tényező a vallási érdekek szolgálatában. A mai időben ez különösen függ a vezér egyéniségétől, amelynek megválasztása nem lehet kísérletezési alkalom, hanem a *kipróbáltság jutalma!*

A ruszinszkói orthodoxia szervezkedő gyűlése Nagyszőlősen

Nagyszőlős, május 2.
(Saját tudósítónktól.) Vasárnap már a korai órákban észrevehető volt a mozgalom a Vasut-utcában, ahol a *Chevra* székháza van, melyben a gyűlés megtartott. Egész sor autó és kocsit tolongott egymás mellett, mely közlekedési eszközökön Ruszinszkó majdnem összes hitközségeinek képviselői érkeztek. Ugy a helybeli zsidóság, mint a nem-zsidók figyelmesek lettek — az egyébként csendes városkában — a nem mindennapi látványosságra, hogy tekintélyes rabbik és előkelő hitközségi képviselők tömegesen láthatók voltak egymással elmélyülten tárgyalva a nap eseményét és az ügy esélyeit megbeszélve. Két órakor d. u. a terem s a mellette levő irodahelyiség zsufolá-

sig megtelt a hitközségek képviselőivel és a korlátolt számban kiadott belépőjegyekkel ellátott vendégekkel. Friedmann Adolf bankigazgató, mint az előkészítőbizottság elnöke megnyitotta a gyűlést, mely felette impozáns lefolyású volt. Ruszinszkó 26 anya-hitközsége közül ugyanis 22 képviseltette magát, közöttük 10 rabbiával is. A vitában élénk részt vettek különösen a huszti, volovojei (Ökörmező), nagyszőlősi és királyházaai főbbiek. Holländer Gyula ismertette az ügy fontosságát és lélekemelően ecsetelte a szervezetenlenség káros hatását. Ezután a hitközségi képviselők csaknem kivétel nélkül, lelkesedéssel csatlakoztak az előterjesztett javaslatokhoz, mely szerint